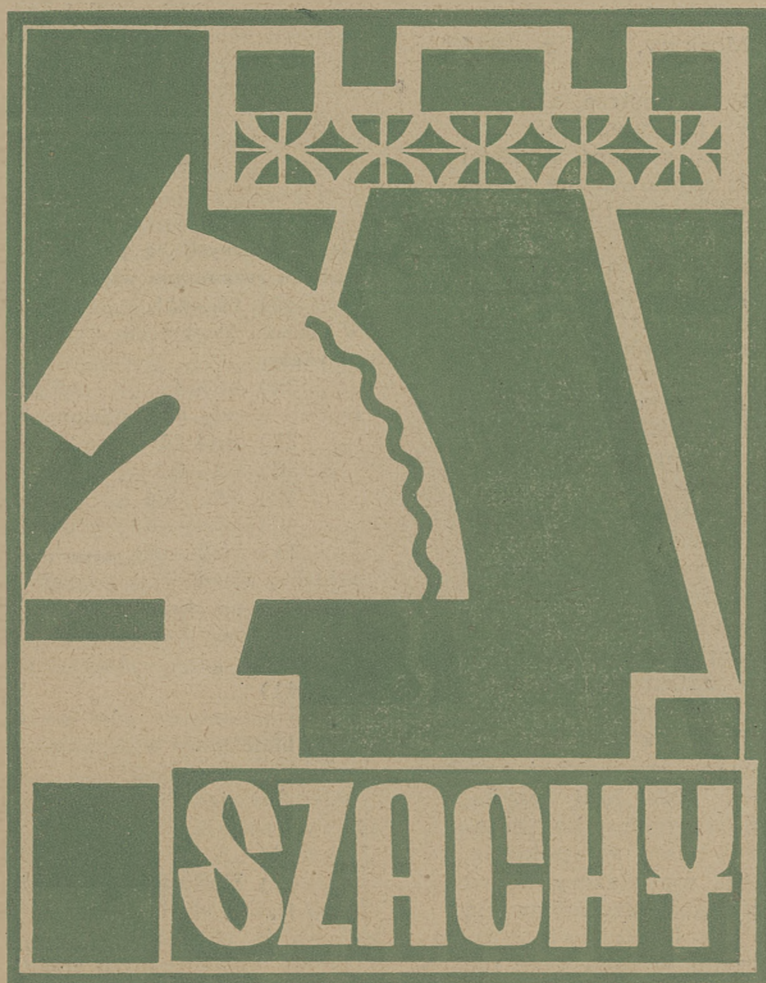
KWIECIEŃ 1949

NR 4

CENA 90 ZŁ

A. Kotow (arcymistrz ZSRR)

J. Awerbach — mistrz Moskwy

Przed wojną w szachowym kółku moskiewskiego Domu Pionierów pojawiło się kilku utalentowanych młodzieńców. Między nimi wyróżniali się: Smysłow, Simagin i Awerbach.

Znawcy wróżyli im w przyszłości wielkie szachowe sukcesy. Po błyskawicznym wzlocie na szachowy Olimp, Smysłow już w 16 roku życia został championem Moskwy i uzyskał tytuł mistrza. Dalsza droga młodego mistrza zawiodła go na wyżyny szachowego arcymistrzostwa. Powolniej wybijał się Simagin, ale w 1946 r. zajmuje drugie miejsce w championacie Moskwy, a w r. 1947 zostaje jej championem.

Awerbach także zdobywa tytuł mistrza, ale jego wyniki dotychczas nie były tak wybitne. Być może pochodziło to stąd, że jako student Wyższej Szkoły Technicznej Awerbach zajmował się pracą naukową, a po ukończeniu instytutu — pracą dyplomową.

Ale młody inżynier nie przestawał zajmować się szachami. Razem z zasłużonym mistrzem P. Romanowskim pisze ważny teoretyczny artykuł o szachach, studiuje typowe pozycje debiutowe, zajmuje się analizą interesujących partii.

Rezultaty nie dały na siebie czekać. W 1948 r. w półfinale XVI championatu ZSRR Awerbach zajmuje pierwsze miejsce, wyprzedzając wielu mistrzów kraju. Chociaż jego wystąpienie w finale championatu przeszło bez sukcesu, to w miesiąc później, w mistrzostwach Moskwy, młody mistrz bierze wspaniały rewanż. Zdobywa tytuł mistrza Moskwy, wyprzedzając arcymistrza Lilienthala, mistrzów Simagina, Konstantinopolskiego i innych.

Nowy mistrz przez cały turniej nie poniósł ani jednej porażki. Od samego początku objął prowadzenie i zakończył turniej z doskonałym wynikiem, uzyskując 12 punktów z 15 możliwych.

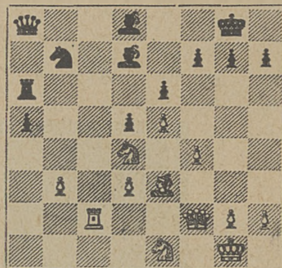
Awerbach wyróżnia się między sowieckimi szachistami swoistym stylem gry. Nie lubi ryzyka, choć dobrze gra w skomplikowanych, kombinacyjnych pozycjach. Jego żywiołem są spokojne, manewrowe pozycje, gdzie jego wynalazczy talent potrafi zastawić sprytną, dokładnie zamaskowaną pułapkę. Młody szachista dobrze i właściwie oblicza warianty, w rezultacie czego w jego grze nie ma grubszych błędów. Ale specjalnie wysoką sztukę wykazuje w końcówkach, w których jego umiejętność wykorzystania najmniejszych możliwości dla wygranej lub obrony zasługuje na najwyższe pochwały.

W pierwszej rundzie championatu Awerbach pokonał arcymistrza Lilienthala, wykazawszy siłę swego Skoczka w końcówce przeciwko ograniczonemu w ruchach Gońcowi przeciwnika. W końcówkach przegrali z Awerbachem mistrzowie Konstantinopolski, Zagoriański i inni. Awerbach zrozumiał, jak wielkie znaczenie we współczesnej walce szachowej ma technika i przede wszystkim postarał się o jej doskonałe opanowanie. Nie ma wątpliwości co do tego, że od nowego mistrza Moskwy — szachowa organizacja stolicy ma prawo oczekiwać nowych zwycięstw w spotkaniach z sowieckimi i zagranicznymi mistrzami. Zapewnieniem nowych sukcesów Awerbacha są jego ogromna pracowitość, zamiłowanie do szachów i nieprzeciętny wrodzony talent.

Podajemy zakończenie jednej z partii, wygranej przez nowego mistrza Moskwy w niedawno zakończonym turnieju:

Położenie po 34. ruchu czarnych.

Czarne G. Rawinski

Białe J. Awerbach

Figury czarnych są przesunięte na skrzydło hetmana, Awerbach rozpoczyna więc atak na skrzydle królewskim.

35) f4—f5! a5—a4

W nadziei zamknięcia linii i uaktywnienia swego hetmana i wieży.

36) b3:a4 e6:f5

Inaczej groziło nieprzyjemne 37. f6.

37) Sd4:f5 Wa6:a4
38) h2—h3 Ha8—a6
39) Sf5—d4 Ha6—g6
40) Wc2—b2 Gd7—c8
41) Hf2—c2!

Subtelne zrozumienie pozycji. Czarne, aby odeprzeć atak przeciwnika na skrzydle królewskim, przerzuciły tam hetmana. Wówczas Awerbach przygotował uderzenie na drugim skrzydle, gdzie wykorzystuje stłoczenie figur.

41) ..... Wa4—a8

Jedyne posunięcie, gdyż po 41... Wa1. 42. H:c8, W:e1. 43. Kf2 białe łatwo wygrywają.

42) Wb2—a2!

Śmiertelny cios. Po wymianie wież czarne nie mogą utrzymać swej pozycji.

42) Wa8:a2
43) Hc2:a2 h7—h6?

Traci figurę, ale i po lepszym 43... Ga5. 44. Ha4, f5. 45. Sef3, h6. 46. e6! G:e6. 47. Se5, Hg3. 48. Sdf3! czarne są bezbronne wobec licznych gróźb.

44) Ha2—a8 Gc8:h3
45) Ha8:b7 Gd8—h4
46) Ge3—f2.

Czarne poddały się.

Z ostatniej chwili

W dniach 19 — 22 kwietnia zostanie rozegrany w Bydgoszczy mecz międzypaństwowy Węgry — Polska na 8 szachownicach. Goście węgierscy, wśród których zobaczymy najlepszych szachistów Węgier — Szabo, Barczę, Gerebena, Floriana i in. przybędą do Polski bezpośrednio po zakończeniu meczu ZSRR — Węgry w Moskwie.

Drużyna polska wystąpi prawdopodobnie w najsilniejszym składzie.

SZACHY
MIESIĘCZNIK

WYDAWCA: w imieniu Pol. Zw. Szach. — Tadeusz CZARNECKI
REDAGUJĄ: T. Czarnecki, M. Galuszka, S. Gawlikowski, M. Wróbel

ORGAN OFICJALNY POLSKIEGO ZWIĄZKU SZACHOWEGO • WYDAWANY Z ZASIŁKU KOMITETU MINISTRÓW DO SPRAW KULTURY

Adres Redakcji: Warszawa, Walecznych 40 m. 3, tel. 50-66
KONTO P. K. O. I — 4636
Prenumerata roczna zł 500, półroczna zł 270

Nr 4 KWIECIEŃ 1949 ROK IV

Mgr. Kazimierz Plater

Półfinały mistrzostw Polski na r. 1949

1) Grupa warszawsko - łódzka

W bieżącym roku system rozgrywek o mistrzostwo Polski uległ dalszemu ulepszeniu. Podczas gdy turniej w Sopocie nie był poprzedzony żadnymi eliminacjami, przed zeszłorocznym turniejem w Krakowie rozegrano tylko jeden półfinał w Łodku, to przed finałem mistrzostw Polski na 1949 r. w Poznaniu zarządzono półfinały w czterech grupach: warszawsko - łódzkiej, krakowskiej, śląskiej i pomorsko - poznańskiej. Od obowiązku gry w tych grupach zwolniono tylko szachistów o tytule mistrzowskim, którym przysługuje przywilej gry w finale bez poprzedniej eliminacji.

Spośród wymienionych czterech ośrodków szachowych Warszawa pierwsza zorganizowała przewidziany w planie turniej, który rozegrano w czasie od 20 — 27 lutego 1949 r. Pod względem poziomu gry turniej ten sprawił pewne rozczarowanie, gdyż większość uczestników grała mniej więcej o klasę poniżej swych możliwości. Jedynie tylko przedstawiciel Olsztyna Kołomecki nie zawiódł oczekiwań. Gra jego w miarę spokojna, w miarę agresywna, pozwala rokować jak najlepsze nadzieje na przyszłość. Możliwe nawet, że już w tym roku zdobędzie on tytuł krajowego mistrza szachowego.

		1	2	3	4	5	6	7	8	Pkt.
1	Kołomecki	—	1	1	1	1/2	1	1/2	1	6
2	Piechota	0	—	1	1	1	1/2	1	1	5 1/2
3	Matkowski	0	0	—	1	1	1/2	1	1	4 1/2
4	Granowski	0	0	0	—	1/2	1	1	1	3 1/2
5	Kwapisz	1/2	0	0	1/2	—	1/2	1/2	1	3
6	Wróblewski	0	1/2	1/2	0	1/2	—	1/2	1/2	2 1/2
7	Krulisch	1/2	0	0	0	1/2	1/2	—	1	2 1/2
8	Leszczyński	0	0	0	0	0	1/2	0	—	1/2

Piechota i Matkowski — jeszcze przed początkiem turnieju typowani na finalistów — w tym względzie nie zawiedli pokładanych w nich nadziei. Natomiast ich obecna forma nie rokuje im szans na zdobycie bodaj 50% możliwych do uzyskania punktów w finale, chyba że (jak to obiecali) w Poznaniu będą grać lepiej, niż w Warszawie.

Mimo usilnych starań organizatorów turnieju Warszawa nie była reprezentowana przez swych najsilniejszych przedstawicieli. Zabrakło mianowicie Pytlakowskiego, Millera a także Dobrzańskiego, z których żaden nie chciał względnie nie mógł znaleźć wolnego czasu do obrony barw stolicy w tym przecież tak atrakcyjnym turnieju. Po Granowskim trudno było spodziewać się lepszego miejsca, niż czwarte — niestety już nie uprawniające do gry w finale.

Zeszłoroczny finalista Kwapisz tym razem nie zakwalifikował się do rozrywek końcowych. Niepowodzenie to można złożyć częściowo na karb choroby, na którą zapadł w toku turnieju.

Krulisch i Wróblewski nie odegrali poważniejszej roli; zwłaszcza ten ostatni zmarnował szereg doskonałych pozycji — być może wskutek przemęczenia spowodowanego od wielu miesięcy wlokącym się turniejem o mistrzostwo Łodzi.

Leszczyński był zdecydowanie najsłabszy.

Pod względem organizacyjnym Warszawa zdobyła pierwsze miejsce w konkurencji Sopot-Kraków, nie mówiąc już o turniejach drużynowych jako dużo trudniejszych do zorganizowania. W 75% zburzona w czasie działań wojennych stolica potrafiła zdobyć się na zaofiarowanie gościom warunków, o jakich nikomu z organizatorów turniejów w Sopocie czy Krakowie nawet się nie śniło. Udało się bowiem po raz pierwszy w turnieju wykraczającym poza ramy jednego okręgu jednocześnie urzeczywistnić dwa zasadnicze warunki: zaoszczędzenie uczestnikom zbędnego zmęczenia fizycznego dzięki umieszczeniu pod jednym dachem sypialni, jadalni i sali turniejowej, oraz zaoszczędzenie nadmiernego wysiłku umysłowego dzięki skasowaniu systemu dwóch rund jednego dnia.

Spełnienie obu tych warunków winno być wzorem dla organizatorów przyszłych turniejów szachowych w Polsce.

ODPOWIEDZI REDAKCJI

Fr. Gawor, Wawer. 1. Nie — prócz „Szachów“ nie wychodzi inne pismo szachowe. 2. Narazie nie ma pisma poświęconego wyłącznie problemom, ale rozważamy już możliwości. 3. W sprawie turniejów korespondencyjnych należy zwracać się do S. Czerniakowa, Lubicz k. Torunia. 4. Na to pytanie nie możemy dać odpowiedzi — nie znamy adresów klubów szachowych w okolicach Wawra.

A. Zakrzewski, Zawidów. Zakończenie naszych turniejów zależy od samych uczestników — spodziewamy się, że nastąpi to niebawem. Niektóre partie z rozgrywek finałowych podamy w „Szachach“, o ile będą warte druku.

Uczestnikom turnieju o mistrzostwo Wałbrzycha przesyłamy uprzejme podziękowanie za nadesłaną kartę i życzymy powodzenia w dalszej działalności.

Mgr J. Czołba, Gdańsk. Niestety, zwrotów nie otrzymaliśmy — ten numer jest całkowicie wyczerpany.

Partie

Redaguje St. Gawlikowski

331.

Atak królewsko-indyjski

(„system Barczy“)

grany w I kole meczu

Polska — Czechosłowacja.

J. FOLTYS K. Makarczyk

1) Sf3, d5. 2) g3, c5. 3) Gg2, Sc6. 4) d4, Sf6. 5) 0-0, c:d4. 6) S:d4, e6.

Solidniejsze niż 6 ...e5, jak grał w tymże kole Grynfeld przeciw Szajtarowi.

7) c4, Hb6! 8) S:c6, b:c6. 9) Sc3, Gb4!

Paruje pozycyjną groźbę 10. e4. Czarne, rozwiązawszy cały debiut według ogólnych zasad strategii, nie wdając się w drobiazgowe „książeczkowe“ warianty — stoją dobrze.

10) Ge3, Ha5. 11) Gd4, 0-0.

Śmiało i prawidłowo. Przy silnym centrum i po likwidacji białopolowego gońca białych — rozdarcie pionów na skrzydle króla da się łatwo przeboleć.

12) G:f6, g:f6. 13) c:d5, c:d5. 14) Hd4, Kg7. 15) e4!

Pozornie b. silne 15. G:d5, e:d5 (15 ...G:c3? 16. Hg4†! i G:a8) 16. S:d5 z atakiem na b4 i f6 byłoby ciężkim błędem, gdyż po 16 ...Hd8!! czarne zachowałyby figurę więcej (17. Wf-d1, Ge7 itd.).

15) ...G:c3! 16) b:c3, d:e4. 17) H:e4, Wb8. 18) c4, Gb7. 19) Hg4†, Hg5. 20) Hd4, G:g2, 21) K:g2, Wb-c8.

Prosto i dobrze. Pion c4 jest groźniejszy, niż a2 i musi być szybko zlikwidowany.

22) H:a7, W:c4. 23) Wf-d1, Hc5. 24) H:c5, W:c5.

W tej czterowieżowej końcówce, przy równych siłach — szanse białych na wygraną (wolny pion a) są czysto praktycznej natury.

25) a4, Wa8. 26) Wd4, Wa7. 27) Kf3, f5. 28) Ke3, h5. 29) Wa2, e5. 30) Wb4, Kg6. 31) Wa3, f6. 32) Kd2, Wd7†, 33) Wd3, Wa7!

Wymiana wież byłaby teraz przedwczesna król białych jest zbyt aktywny.

34) Wd6, Wc-a5. 35) Wb-b6. Wf7. 36) Wa6, Wd7!

Efektowne i niespodziewane: teraz wymiana następuje w korzystnych okolicznościach, gdyż wieża czarna przedostaje się za piona a, a biała zajmuje złą pozycję, przed wolnym pionem.

37) W:a5, W:d6†. 38) Ke2.

38 Kc3 Kg5 z groźbą 39 ...Kg4 przed kontrolą czasu (i analizą domową) byłoby zbyt odpowiedzialną decyzją...

38) ...Kg5. 39) Wa8, f4. 40) a5, Wd4. 41) a6, Wa4. 42) a7, Wa2† (?).

Pierwsza niedokładność, popełniona przez czarne w tej partii, teraz król biały wchodzi do gry. Prostsze było 42... Kf5. 43. f3, Wa3! i 44. g4†? byłoby po 44... h:g4. 45. f:g4†. Ke4 niebezpieczne tylko dla białych.

43) Kd3, Kf5. 44) f3.

Teraz grozi 45. g4† i wymiana jest wymuszona.

44) ...f:g3. 45) h:g3, Wa1! 46) g4†! h:g4. 47) f:g4, Kf4. 48) g5!

Piękne to posunięcie zaskoczyło naszego mistrza, po ½ godzinnym namyśle znalazł jednak jedyną drogę do remis.

48) ...Wd1†! 49) Kc4, Wd7. 50) e:f6, Ke4! 51) Kb5, Wf7.

Teraz remis jest jasne, jeżeli król wejdzie na 6-ą linię, pion f6 ginie z szachem i potem nawet po oddaniu wieży za piona a — pion e remisuje. Białe spróbowały jeszcze

52) Kc5.

na co najprościej remisowało oczywiście 52... Wd7! i jeśli K—dow. to znów 53... Wf7! Czarne zagrały jednak inaczej

52) ...Kf5. 53) Kd5.

i teraz ziściła się ostatnia nadzieja białych, zamiast 53... Wd7†! z nieuniknionym remis zagrały czarne

53) ...K:f6??

i po

54) Ke4!

znalazły się w tragicznym „zugzwangu“ **(każde** posunięcie szkodzi!) Mistrz Makarczyk myślał, że po

54) ...Kg7

chodząc królem po g7 i h7 uzyskał klasyczną remisową pozycję, gdzie jednak wieża strony słabszej stoi za pionem. Ta pozycja jest nieco inna:

55) Wg8†!

i czarne poddały się.

Tragiczna, niezasłużona porażka!

332.

Gambit Hetmana

grana w II kole meczu Czechosłowacja — Polska

Pachman ŚLIWA

1) d4, d5. 2) c4, d:c4. 3) Sf3, a6.

Jedno z dobrych kontynuowań w gambicie hetmana.

4) e3, Gg4. 5) h3.

Ruch ten w połączeniu z Hb3 nie jest logiczny, gdyż po rozdarciu pionów na skrzydle królewskim pion na h3 jest słabszy, niż na h2. Należało grać raczej 5. G:c4 i 6. Hb3.

5) ...Gh5. 6) G:c4, e6. 7) Hb3, G:f3. 8) g:f3, b5. 9) Ge2, c5. 10) d:c5, G:c5. 11) a4, b4. 12) Sd2, Sd7. 13) Hc2.

Białe grożą b3 i Gb2. Nie można zostawić gońca białego na przekątnej a1-h8.

13) ...Ge7. 14) Wg1.

Osłabia pola f6 i h6, co jednak nie jest groźne, jak wykazuje dalszy ciąg partii. Może lepiej było 14. 0-0.

14) ...g6. 15) Sc4, Sg-f6. 16) f4, Hc7!

Wiąże Sc4 i grozi e5. Czarne stoją już nieco lepiej.

17) b3, Sd5. 18) Gb2, Gf6. 19) Gf3, 0-0.

Właściwy ruch. atak białych na skrzydło króla nie jest niebezpieczny.

20) f5.

Niedobre. Otwiera hetmanowi c7 przekątną b8-h2, z chwilą zaś bicia na g6 otwarcie linii f decyduje szybko. Lepiej 20. Wd1 np. 20... G:b2. 21. H:b2, Sc3 z przewagą czarnych. Teraz pozycja białych jest nie do utrzymania.

20) ...G:b2. 21) H:b2, Sc5. 22) Kf1, Wa-d8. 23) G:d5, W:d5. 24) f:g6.

Nie lepsze było też 24. f6, Hh2. 25. Wg3, Se4.

24) ...f:g6. 25) Hc2, Sd3. 26) e4.

Jeżeli 26. f4 to e5. 27. Wd1, Hd7. Teraz nie szybciej kończyło niż ruch w tekście 26... Hh2, gdyż białe mogły grać od razu 27. Wg2 i doszłoby do pozycji w partii.

26) ...Wd7. 27) Wg2, S:f2! 28) W:f2, W:f2†. 29) H:f2, Wf7. 30) H:f7†, K:f7. 31) Kg2, Hd8, 32) Wf1†, Kg7?

Lepiej od razu 32... Ke7. Wygrana jest już teraz tylko kwestią techniki.

33) Wf3, Hd4. 34) e5, g5. 35) Wg3, Kg6. 36) Wf3, He4. 37) Kg3, Kg7. 38) Wf7†, Kg8. 39) Wf6, Hc2. 40) Wf3, h5. 41) We3, Hc1. 42) Kf2, Kf8. 43) Wf3†, Ke7. 44) We3, Hc2†. 45) Kg3, Hf5. 46) Wf3, He4. 47) Wf7†, Kd8. 48) Wf8†, Kd7. 49) Wf7†, Kc6. 50) Wf3, Kc5. 51) We3, Hf4†. 52) Kg2. Kd4. 53) Wf3. He4. 54) Kg3, Hc2.

Beznadziejne położenie, gdyż grozi 55... h4†. 56. Kg4, Hg2†, jeżeli zaś białe grają od razu 55. h4 to g4 wy-

grywa. Jeżeli 55. We3 to H:c4. 56. b:c4†, K:e3. 57. c5, b3. 58. c6, b2. 59. c7, b1, H. 60. c8, H. Hg1 — mat.

55) Se3

i białe jednocześnie poddały się, gdyż nastąpi 55... h4†. 56. Kg4, He4†. *(Uwagi mistrza B. Śliwy wg „Echa Krakowa").*

333.

Debiut Betbeder — Richter

grany w II kole meczu Czechosłowacja — Polska

Alster BOROWSKI

1) d4, Sf6. 2) Sc3.

Białe zaskakują przeciwnika rzadko stosowanym debiutem, jednakże wartość posunięcia Sc3 jest problematyczna, gdyż nie stwarza czarnym żadnych trudności debiutowych. Po niniejszej partii Alster oświadczył, że nie zamierza więcej stosować tego otwarcia z 2. Sc3.

2) ...d5. 3) Gg5, Gf5. 4) f3, h6. 5) Gh4, Sbd7. 6) S:d5, S:d5. 7) e4, Sdb6.

Po 8. e:f5, Se3. 9. dow. — H:d4 — czarne przejmują inicjatywę.

8) Hd2, Gh7. 9) e:d5, H:d5. 10) b3, 0-0-0?

Należało grać 10 ... e5, by usunąć centralnego piona d4. W tym wypadku po 11. Se2, e:d4. 12. S:d4, g5. 13. Gf2 0-0-0 partia byłaby mniejwięcej równa.

11) Wd1!

Czarne zdecydowały się na długą roszadę w przekonaniu, że i białe zroszują w tę stronę, ruch zaś 11. Wdl stwarza groźbę bezpośredniego ataku białych pionów na pozycję czarnego Króla.

11) ...g5. 12) Gf2, Gg7. 13) c4, Hd6.

Ostatni ruch czarnych jest stratą tempa, lepsze było odejście 13... Hd7. Czarne mają już gorszą partię.

14) Ha5!

Białe, zyskując tempo, uniemożliwiają zajęcie pola a3 przez czarnego Hetmana.

14) ... Kb8. 15) Se2, Hg6.

Znacznie lepsze było 15 ... He6, by czasowo utrudnić rozwój królewskiego skrzydła białych lub też sprowokować 16. d5.

16) Sc3, g4?

Zdeprymowany gorszą pozycją, w jakiej się znalazłem, zaniedbałem koniecznego obronnego posunięcia 16 ... a6.

17) Sb5, a6. 18) S:c7, K:c7. 19) c5, Kb8. 20) c:b6??

Poważny błąd. Bicie 20. H:b6 doprowadziłoby do przymusowej wymiany hetmanów spowodu groźby 21. G:a6, zaś po 20. H:b6, H:b6. 21. c:b6, g:f3. 22. g:f3, Wd7, białe pozostałyby z pionem więcej przy dobrej pozycji. Jedyną kontrszansą czarnych byłby atak na piona d4, najprawdopodobniej jednak nie udałoby się im uratować partii. Po ruchu w partii białe tracą całą przewagę i inicjatywa przechodzi do czarnych.

20) ... He6+. 21) Ge2, g:f3. 22) g:f3, Wd5. 23) Hb4, Wb5?

Słabość tego ruchu zostaje natychmiast udowodniona. Należało grać 23... Whd8 z naciskiem na piona d4 i przygotowując zdobycie piona b6.

24) Hc4, Wd5. 25) Gg3+, Ka8. 26) Gc7, Gf6. 27) Wg1, Gh4+. 28) Gg3, Wc8. 29) H:c8?

Białe w niedoczasie niepotrzebnie ofiarowują hetmana za wieżę i gońca, gdyż żadnych bezpośrednich gróźb atak czarnych nie zawierał. Wprawdzie po 29. Hb4, G:g3. 30. h:g3, Wc6 czarne odebrałyby straconego piona z lepszą partią, ale pozycja białych była do obrony. Od tego momentu wskutek obustronnego niedoczasu partia toczy się w tempie błyskawicznym.

29) ... H:c8. 30) G:h4, Hd8! 31) Gc4, Wh5. 32) Gg3, H:b6. 33) G:f7, Wf5. 34) Gc4, W:f3. 35) Ge5, Hb4+. 36) Wd2, Hc3. 37) Wg7, He3+. 38) Kd1, He4. 34) W:h7??

Białe nie dostrzegły, że dostają mata w 2 posunięciach. Po 39. Wb2 lub 39. Wdg2 mogłyby one długo jeszcze się bronić.

39) ... Hb1+. 40) Ke2, Hf1 mat.

(Uwagi N. Borowskiego)

334.

Gambit Hetmana

grana w I kole meczu Czechosłowacja — Polska

Byrtek Dr FLORIAN

1) d4, d5. 2) Sf3, c5. 3) c4, c:d4. 4) H:d4, Sf6. 5) Se5?

Znacznie lepsze jest tu teoretyczne 5. c:d5, H:d5. 6. Sc3 z minimalną przewagą białych. Ruchem w tekście białe od razu zmierzają do ataku, zapominając o rozwoju.

5) ...Sc6! 6) S:c6, b:c6. 7) Sc3, e6. 8) Gg5?

Drugi zasadniczy błąd pozycyjny. Należało stanowczo grać 8. c5, albo po prostu 8. c:d5 z szansami na wyrównanie.

8) ...c5! 9) Hd2, d4. 10) G:f6.

Białe nie miały już nic lepszego!

10) ...g:f6! 11) Wd1, Gb7. 12) Sb1.

Czarne mają już teraz, po 11 ruchach strategicznie wygraną partię: silne centrum i 2 gońce, a na dobitkę białe są jeszcze zupełnie nierozwinięte.

12) ...f5. 13) e3, Gh6. 14) b4.

Białe walczą o odrobinę oddechu, ale pozycja prosi się już o piękne, kombinacyjne rozwiązanie:

14) ...d:e3! 15) Hc3, e:f2†. 16) Ke2, Hg5!! 17) H:h8†, Ke7. 18) He5.

Groził mat na e3, odejście hetmana na c3 nie zmieniało postaci rzeczy.

18) ...Hg4†. 19) K:f2, H:d1. 20) Sc3.

Na 20. Hc7† kontynuowałyby czarne swój atak przez 20... Kf6! 21. H:b7, Wd8, 22. Hf3, H:b1, albo 22. b:c5, Wd4! z b. szybkim matem.

20) ...Hd2†. 21) Ge2, c:b4. 22) Sb5.

Albo 22. Hc7† Kf6 — jak w poprzednio podanym wariancie. Czarne mają teraz 2 piony przewagi i atak. Dalszy ciąg nie wymaga komentarzy.

22) ... Ge4. 23) Hc5†, Kf6. 24) Wd1, Hf4†. 25) Kg1, Wg8. 26) Hd4†, He5. 27) H:e5†, K:e5. 28) g3, Ge3†. 29) Kf1, f4! 30) Gd3, f:g3. 31) G:e4, K:e4. 32) h:g3, W:g3. 33) Wd7, f5. 34) W:h7, Wg1†. 35) Ke2, Wg2† 36) Kf1, Wf2†. 37) Ke1, W:a2. 38) Wd7, a6. 39) Sc7, Kf3. 40) S:e6, b3

i białe poddały się. (g)

335.

Gambit Hetmana

grany na turnieju międzynarodowym w Nowym Jorku 1948/49

Dr EUWE Bisguier

1) d4, d5. 2) c4, c6. 3) Sf3, e6. 4) Sc3, Sf6. 5) Gg5. h6.

Wariant b.modny w latach 1937/39. Czarne zostają z parą gońców i solidną pozycją, białe mają swobodniejszą grę. 6. Gh4 jest błędem, gdyż po 6... d:c4! czarne mogą utrzymać zdobytego piona.

6) G:f6, H:f6. 7) Hb3, Sd7. 8) e4, d:e4. 9) S:e4, Hf4. 10) Gd3, Sf6.

W znanej partii Euwe — Fine, AVRO 1938, zagrały czarne w każdym razie bardziej przedsiębiorczo 10... e5, na co białe odpowiedziały ciekawą ofiarą figury 11. 0-0?! (11... f5. 12. Sg3, e4. 13. Wf-e1 z nieobliczalnymi powikłaniami i atakiem

białych), którą Fine przez 11... Ge7 odrzucił, ale pełnego wyrównania nie uzyskał. Młody mistrz amerykański wybiera inny plan, jak się jednak okaże — również niezupełnie zadawalający.

11) S:f6†, g:f6(?)

Bardzo obosieczne: czarne praktycznie rezygnują z małej roszady, a kontrszansa na otwartej linni g przy przewadze terenowej i rozwojowej białych może okazać się niewystarczającą.

12) 0-0, Wg8. 13) Ge2.

Groziło oczywiście 13... H:f3.

13) ...b6. 14) Wf-e1, Gb7. 15) c5! Hc7. 16) Gc4, Ge7.

Na roszadę nie ma czasu. Groziło już 17. G:e6!

17) c:b6, a:b6. 18) Wa-c1, Hd8.

Tym razem groziło 19. d5! Pozycja czarnych wygląda jeszcze dość krzepko, ale białe rozwinęły już i to dobrze — wszystkie figury, czarne — właściwie żadnej, a król w centrum czeka na atak...

19) He3! Wh8.

Groziło po prostu 20. H:h6 (19... Wg6. 20. Sh4), ale jeszcze straszniejsza jest druga groźba, na którą już rady nie było.

20) G:e6!!

Początek decydującego ataku. przeprowadzonego bardzo subtelnie i z wielkim temperamentem.

20) ...f:e6. 21) H:e6, Kf8!

Względnie najlepsze, po 21... Wf8. 22. Sh4, Gc8. 23. H:c6† Gd7 grają białe po prostu 24. Hc2! z niesłabnącym atakiem (groźby Hg6† i Sg6), a po 21... Wf8, 22. Sh4, Hd7? nastąpi 23. Sg6 z odebraniem figury (23... H:e6. 24. W:e6, Kf7. 25. W:e7† i W:b7), gdyż 23... Wf7. 24. S:e7, H:e7 (24... W:e7. 25. Hg8×!) kosztuje po 25. Hf3 hetmana.

22) Sh4, Wg8.

Jeżeli 22... He8? to 23. H:e7†! i 24. Sg6†.

23) Sf5, Gb4. 24) S:h6! Wg7. 25) We3.

Oba ostatnie ruchy czarnych były oczywiście wymuszone. Teraz grozi Wg3, albo Wf3.

25) ...Gd2. 26) Wf3! Gg5!

Czarne ciągle wynajdują najlepsze obronne posunięcia! 26... G:h6 (c1). 27. W:f6† prowadzi do natychmiastowego mata.

27) Sf5! G:c1?

Czarne nie wytrzymały nerwowo. 27... Gc8? przegrywało po 28. S:g7! G:e6 (28... G:c1? 29. W:f6†) 29. S:e6†, Ke7. 30. S:d8, G:c1. 31. S:c6 itd., natomiast 27... We7! dawało jeszcze szanse ratunku, gdyż po 28. S:e7, H:e7! wymusza wymianę hetmanów. Czarne, prawdopodobnie w niedoczasie, przeoczyły główną groźbę białych. Jeżeli 27... Wg8 to 28. We1 z groźbą 29. h4!, na 27... Wf7? wygrywa od razu 28. Wh3!

28) Wh3! W:g2†.

Na 28... Wg8 nastąpi 29. Wh7. Chcąc uratować się przed matem muszą czarne zwrócić cały zyskany materiał.

29) K:g2, Hd5†. 30) H:d5, c:d5. 31) Wh7! W:a2.

Goniec nie miał gdzie odejść: 31... Ga6? 32. Wh8†; 31... Gc8. 32. Wh8, Kf7. 33. Sd6†, Ke6. 34. W:c8; 31... Gc6. 32. Wc7! a bronić go też nie można: 31... Wb8? 32. Wh8†, albo 31... Wa7. 32. Sd6. Oryginalna pozycja!

32). W:b7, W:b2. 33) h4.

Mimo przejścia do końcówki, położenie czarnych nie poprawiło się ani na jotę: król odcięty na 8-ej liniii, biały pion h pędzi naprzód i skoczek stoi wspaniale.

33) ...Gd2. 34) Kf1!

Groziło 34... Ge1.

34) ...Wb1†. 35) Ke2, Gc3.

To prowadzi do straty figury, ale gdzie właściwie miały czarne tego gońca ulokować?...

36) h5. b5. 37) h6, Kg8. 38) Se7†! Kh7.

Na 38... Kf8 (h8) nastąpi 39. Sg6† i pion h awansuje.

39) S:d5†, K:h6. 40) S:c3

i czarne poddały się.

Świetna partia. Styl holenderskiego arcymistrza przechodzi ostatnio, jak widać b. poważną ewolucję, element kombinacyjny zaczyna dominować nad pozycyjnym. Podobną ewolucję przeszedł m. in. i klasyczny przedstawiciel „szkoły pozycyjnej“ Rubinstein, w latach 1918—25. „Prawo natury“, wrodzona zdolność każdego rasowego szachisty do kombinacji — musi mieć swój moment triumfu nad nauką i doświadczeniem...

336.

Obrona Grünfelda

R. FINE M. Najdorf

I partia meczu

1. d4, Sf6. 2. c4, g6. 3. Sc3, d5. 4. Gf4, Gg7. 5. e3, 0-0. 6. Hb3.

Wariant 6. c:d5, S:d5. 7. S:d5, H:d5. 8. G:c7, Sc6!, dający czarnym wzamian za ofiarowanego piona piękne szanse ataku — wychodzi coraz bardziej z mody.

6 ... c6.

Czarne przechodzą do solidnej „obrony Schlechtera“. 6 ... c5 jest znacznie ostrzejsze, ale i bardziej ryzykowne.

7. Sf3, b6 (?).

Słabe posunięcie. Zwykle stosowane 7 ... d:c4. 8. G:c4, Sb-d7 prowadzi po 9. 0-0, Sb6. 10. Ge2, Ge6. 11. Hc2, Sb-d5. 12. Ge5, Gf5. 13. Hb3, Hb6. 14. Sd2, H:b3. 15. S:b3 do lepszej końcówki dla białych, ale właściwą drogą do wyrównania jest ruch Bolesławskiego, 7 ... Ha5! z groźbą 8 ... d:c4. 9. G:c4, b5. 10. Ge2, Ge6. 11. Hc2, b4 i 12 .... b3†. Najdorfa (7 ... b6) prowadzi do trudnej i ścieśnionej gry.

8. Wc1, Gb7. 9. c:d5, c:d5. 10. e2, Sc6. 11. 0-0, Wc8. 12. Gh3, h6.

Niepotrzebne, ale co właściwie czarne powinny były grać?

13. Ha4, a6. 14. Se5, S:e5. 15. G:e5, Sd7. 16. G:g7, K:g7. 17. Wc2.

Oczywiście nie 17. G:a6? Wa8. Białe powoli opanowują linię c, przeciw czemu czarne są bezsilne.

17 ... e6. 18. Hb4, Sb8. 19. Wf-c1, Sc6. 20. Ha3, He7?

Błąd, jak wykaże świetna odpowiedź białych. Lepsze było 20 ... Se7.

21. Sa4!, H:a3.

Inne odpowiedzi nie były lepsze. Po 21 ... Hd8. 22. Hb3 wymuszają białe również b6-b5 i opanowują punkt c5 mając strategicznie wygraną partię.

22. b:a3, b5. 23. Sb6! Wc7. 24. a4!

W ten sposób pozbywają się białe zdublowanego piona. (jeżeli 24 ... b4? to 25. G:a6!), pion czarny a będzie słaby, a figury ich, związane naciskiem na c6 zupełnie skrępowane.

24 ... b:a4. 25. S:a4, Wf-c8. 26. Sb6, Wb8. 27. a4, Wd8.

Piona bić nie można. Jeżeli 27 ... a5? to 28. Gb5.

28. G:a6, G:a6. 29. W:c6, W:c6. 3z. W:c6, Wb8. 31. a5!

Ale nie 31. S:d5? bo 31 ... Wb1†! 32. Kh2, Gb7.

31 ...Wb7?

Nieco dłużej trzymało partię 31 ... Gb7, albo 31 ... Gd3. Teraz zyskują białe drugiego piona.

32. S:d5! Wb1†. 33 .Kh2, Gd3.

Jeśli 33 ... Gb7? to 34. Wb6!

34. Wb6, Wa1. 35. Sb4!

Wszystko dokładnie obliczone!

35 ...Gc4. 36. a6, f5. 37. Wc6, Gb3. 38. Wc7†, Kf6. 39. a7, g5. 4z. Sc6!

Czarne poddały się.

Grozi 41. Se5 i 42. Wf7mat, albo 41. Wc8 i 42. a8, H.

Doskonała partia Fine'a!

337.

Partia hiszpańska

R. Fine M. NAJDORF

3 partia meczu

1. e4, e5. 2. Sf3, Sc6. 3. Gb5, a6. 4. Ga4, Sf6. 5. 0-0, Ge7. 6. We1, b5. 7. Gb3, 0-0. 8. d3.

Bardzo spokojny ruch, ale białe pragnęły prawdopodobnie uniknąć obosiecznego wariantu Marshalla 8. c3, d5?! z konsekwencjami do dziś jeszcze niedostatecznie wyjaśnionymi.

8 ...d6, 9. c3, Sa5. 10. Gc2, c5.

Teraz partia przeszła na znane tory ataku Schlechtera - Teichmanna, według ostatnich badań nie niebezpiecznego dla czarnych.

11. Sb-d2, Sc6. 12. Sf1, d5.

Nieco ostrożniejsze jest tu przygowawcze 12 ... Ge6, ale i ruch w tekście wystarcza do wyrównania.

13. e:d5, H:d5. 14. Gg5.

Często grywa się tu 14. a4. Zysk piona przez 14. He2, Gb7! 15. Gb3, Hd7. 16. S:e5. 17. H:e5, Wa-e8. 18. Hf4, Hc6. 19. Se3, c4, albo 14. Gb3, Hd6. 15. S:e5. 16. Gf4, Sf-g4 prowadzi do trudnych komplikacji, korzystnych raczej dla czarnych.

14 ... Gb7. 15. Se3, Hd7. 16. d4!

W ten sposób białe pozbywają się słabości na d3 i otwierają drogę gońcowi c2. Partia jest równa.

16 ...e:d4. 17. Sf5! Gd8. 18. c:d4, c:d4. 19. S3:d4, S:d4. 20. H:d4, H:d4. 21. S:d4, h6. 22. Gf4, Gb6.

Pozycja uprościła się i czarne, dzięki nieco aktywniej uplasowanym gońcom stoją odrobinę lepiej. Jasne jednak, że przy stanie meczu 0:2 remis Najdorfa nie zadawala i stara się on wszelkimi siłami zrealizować swe minimalne szanse.

23. Sf5, Wf-e8. 24. Gb3, Gc5. 25. Gd6, Se4!

Mała finezja: na 26. Se7†? nastąpi 26 ... W:e7! 27. G:e7, G:e7. 28. f3, Gc5†, a na 26. W:e4? — 26 ... G:e4! 27. Se7†, W:e7! 28. G:e7, G:e7. 29. We1, Wc8 i białe nie zdołają odebrać figury: 30. g3, Gf3; 30. f3. Gc5†; 30. h3, Gd6! itd.

26. G:c5, S:c5. 27. Gc2, W:e1†. 28. W:e1, Wd8. 29. b4?

Niepotrzebne osłabienie pionów hetmańskich. Lepsze 29. Wd1.

29 ...Se6. 30. Gb3, Kf8! 31. Wd1.

Po 31. G:e6, f:e6 (32. W:e6?? Wd1 mat) goniec silnie przeważałby nad skoczkiem i czarne wieżą dostałyby się na drugą linię.

31 ...W:d1†. 32. G:d1, Ge4. 33. Sd6?

Dopiero jednak ten poważny błąd daje czarnym realne szanse. Niebroniony skoczek zagalopował się zanadto.

Należało grać 33. Se3 z jasnym remis.

33 ...Gd5! 34. a4.

Po 34. a3 na co prawdopodobnie liczyły białe nastąpi 34...Sd4! i skoczka białego bez straty co najmniej piona (a2-a4) trudno będzie uratować.

34 ...Sd4. 35. a:b5, a:b5. 36. f3.

Groziło 36 ... Ke7. Zamknięcie własnego gońca jest smutne, ale niestety konieczne.

36 ... Ke7. 37. Se4. Gc4. 38. Kf2, Sc6. 39. Ge2, S:b4. 40. Sc3, Sd3†.

Pięknie przeprowadziwszy końcówkę zyskały czarne piona. W tym momencie partię przerwano. Dogrywka następnego dnia miała następujący przebieg:

41. Ke3, Se1! 42. S:g2†. 43. Kf2, G:e2. 44. K:e2.

Wytworzyła się końcówka skoczkowa, w której czarne mają piona więcej, ale wszystkie piony stoją na jednym skrzydle, co powinno wystarczyć do remis. Ale piony białe są izolowane i słabe i to uprawnia Najdorfa do gry na wygraną.

44 ...Kf6. 45. Sd6, Ke6. 46. Sc4, Kd5. 47. Sb2, Kd4. 48. Sd3. f5. 49. Sb4, Sf4†. 50. Kd2, Se6. 51. Sc6†, Kd5. 52. Se7†, Ke5. 53. Ke3, Kf6. 54. Sd5†, Kg5. 55. Kf2, Kh4. 56. Kg2, g6.

W tej pozycji partię ponownie przerwano i wznowiono dopiero po ukończeniu 6-ej partii meczu. Nastąpiło:

57. Se7, Kg5. 58. Kg3, f4†. 59. Kf2, Sd4. 60. Sd5, Sc6. 61. Sc3. 62. Kg2, Se7. 63. Se4, Sf5. 64. h3?

Teraz czarne wygrywają przepięknym, zadaniowym manewrem. Po 64. Sf2 partia była remis.

64 ... Se3†. 65. Kh2, Sc2!

Grozi 66 ... Se1 z zyskiem piona. Białe są wytempowane.

66. Kg2, Se1†. 67. Kf2, K:h3!!

Piorun z jasnego nieba! Posunięcie to wymagało nadzwyczaj dokładnego obliczenia.

68. K:e1, Kg2. 69. Ke2. h5. 70. Sg5, h4. 71. Se6. g5!!

Białe poddały się.

Po 72. S:g5. h3. 73. S:h3 (jedyne) K:h3. 74. Kd3, Kg2! 75. Ke2 (e4). Kg3 tracą białe piona f3. Wartościowa końcówka.

338.

Obrona Nimzowitscha

4 partie meczu

M. NAJDORF R. Fine

1. d4, Sf6. 2. c4, e6. 3. Sc3, Gb4. 4.e3, b6.

Stary system, dziś już b. rzadko stosowany, którego ideą jest figurowy nacisk na e4. Energiczniejsze 4... c5, albo 4... d5, lub po prostu 4... 0-0.

4. Sg-e2, Gb7. 5. a3, Ge7.

Zdaniem dr Euwego jedynie 6... G:c3†! 7. S:c3, d5! może dać czarnym pełne wyrównanie.

7. d5! 0-0. 8. Sg3.

Silniejsza jest tu 8. e4!, np. 8... a6. 9. g3, c6. 10. d:e6, f:e6. 11. Sd4, Gc8. jak w partii dr Euwe - O'Kelly, Groningen 1946, i teraz nie 12. Gg2, ale 12. Gh3, e5. 13. G:c8, H:c8. 14. Sf3 z nieznaczną przewagą pozycyjną białych, jak twierdzi dr Euwe w księdze turniejowej.

8 ... d6.

Za pasywne. W swej głośnej partii z Botwinnikiem, Groningen 1946, dla uzyskania inicjatywy ofiarował tu O'Kelly piona przez 8... b5! 9. d:e6, f:e6. 10. S:b5, c5, którego po 11. Sd6? (11. f3! i 12. 0-0) Gc6. 12. e4. Hc7. 13. Sb5 (13. e5, Se8!) Hb7. 14. e5 (14. f3, d5), Se4. 15. Ge3 (15. S:e4. G:e4. 16. f3, W:f3!!, albo 15. f3. S:g3. 16. h:g3, W:f3!! — dr Euwe) a6. 16. Sc3, S:c3. 17. b:c3, G:g2 odebrał z wielką przewagą pozycji.

9. Ge2, c6.

Śmiała i dosyć obosieczna próba poderwania białego centrum. Fine nie lubi pasywnej obrony, być może jednak bardziej w duchu pozycji byłoby 9... Sb-d7, wraz z a5 i Sc5 z tendencją do zablokowania gry (Gc8, e5 itd.).

10. e4, Sa6. 1. 0-0, Sc7. 12. We1, Hd7. 13. Gf3.

Groziło już 14.e5 (14... d:e5. 15. d:c6, H:d1. 17. W:d1) i odpowiedź czarnych jest właściwie wymuszona. chociaż białe utrzymują swą terenową przewagę.

13. ... c:d5. 14. e:d5, e:d5.

Naturalniejsze było w każdym razie 14... e5. Teraz białe punkty c6. e6. b5 i f5 staną się jeszcze słabsze. a białe opanują otwarte linie c i e wtedy, kiedy zechcą.

15. c:d5, Wf-e8. 16. Gg5.

Prowokuje nowe osłabienie (oczywiście nie 16.. Sf:d5 bo 17. G:e7 i Gb7 wisi).

16. ... h6. 17. Ge3, Gf8. 18. Hd4.

Grozi już 19. G:h6!

18. ... Sb5. 19. S:b5, H:b5. 20. a4!

Opanowawszy centrum rozpoczynają białe groźny atak na lewe skrzydło. Znaczenie słabsze było 20. G:h6?, gdyż po 20... G:d5. 21. G:d5, H:d5! 22. H:d5, S:d5 czarne mimo izolowanego pionu mają w końcówce zupełnie realne szanse na ratunek.

20. ... Hc5. 21. Hd2, Hc7. 22. We-c1! Hd7. 23. a5! b:a5.

23... b5 po 24. a6, Gc8. 25. Wc6 i 26. Ha5 kosztowało od razu piona, a czy 23... Hd8 byłoby „mniejszym złem" — doprawdy trudno orzec.

24. W:a5, a6. 25. b4, Wa-c8. Wc-a1, Hc7.

Pewniejsze było 26... Wa8, gdyż na Hc2 nie będą miały czarne czasu. Teraz białe wieże opanują całe lewe skrzydło.

27. b5! a:b5. 28. W:b5, Wa8. 29. Wc1, Hd7. 30. Wc-b1! Ga6. 31. W5-b4, Hd8. 32. Gb6! Hd7. 33. Gd4, Hd8. 34. Wa1, Sd7. 35. h3!

Białe mają czas na wszystko: przeciwnik jest prawie w pacie.

35. ... Sc5. 36. Sh5!

Grozi 37. G:g7! G:g7. 38. Wg4, na 36... Hg5 nastąpi 37. Ge3! z groźbą 38. Wg4, a po 36... f6. 37. Sf4 z groźbą 38. Se6! pozycja czarnych również szybko się rozpada.

36. ... f5. 37. Sf4, Hg5. 38. h4!!

Białe kończą walkę brawurowo: wszystko dla Se6!

38. ... H:h4. 39. Se6! He7.

Albo 39... S:e6. 40. d:e6 (Wa-c8? 41. W:a6) itd.

40. G:c5! d:c5. 41. d6! H:d6.

Nie 41... H:e6?? bo 42. Gd5.

Tu partię przerwano i następnego dnia bez dogrywania czarne poddały się. Po 42. H:d6, G:d6. 43. G:a8. W:a8. 44. Wb6, albo 43... c:b4. 44. W:a6, W:e6 (44... b3. 5. W:d6, Wb8. 46. Wd1) 45. Gd5. Kf7. 46. W:d6, względnie 43... W:e6. 44. Gd5! (44. W:a6?? We: mat!) Kf7 (44... c:b4. 45. W:a6, Kf7. 46. W:d6) 45. Wb6 zostają czarne zawsze co najmniej z figurą mniej.

339.

Obrona Grünfelda

R. Fine — M. Najdorf

7 partia meczu

1. Sf3, Sf6. 2. c4, d6. 3. d4, Gg7. 4. g3, 0-0. 5. Gg2, d5. 6. c:d5, S:d5. 7. 0-0, c5. 8. d:c5.

Omawiając zdobycze teoretyczne turnieju w Satsjöbaden (r. ub.) Gligoricz w jugosłowiańskim „Szahu" zaleca słusznie 8. e4 i jeśli 8... Sf6 to 9. e5, Sd5. 10. He2!, zastosowane z powodzeniem przez Najdorfa w partiach z Kotowme i Bolesławskim. Fine wybiera inną, mniej przekonywującą drogę.

8. ... Sa6. 9. Ha4?!

„Nowinka"! W partii Lundin - Bolesławski, Saltsjöbaden, zagrały białe słabo 9. Se1? i po 9... Sf4! 10. Hc2, S:g2. 11. K:g2, Hd5. 12. Sc3, H:c5. 13. Ge3, Hc6 stały czarne lepiej. Właściwy plan, zalecany przez Bolesławskiego, zastosował Lilienthal w partii z Szabo: 9. Sb-d2, S:c5. 10. Sb3, Sa4 i teraz należało grać nie 11. e4? Sb4. 12. Sf-d4, e5. 13. a3, Sa6. 14. Se2 Ge6 z inicjatywą czarnych, ale prosto 11. Sb-d4. Ekspedycja białego hetmana kosztuje sporo czasu i dlatego idea Fine'a nie wydaje się nam zdrowa.

9. ... S:c5. 10. Hh4, Hb5! 11. Sb-d2!

Na 11. Sg5 grałyby czarne 11... Sf6 z nieprzyjemną groźbą 12... Gg4. Teraz punkt b2 jest pośrednio broniony (11... G:b2? 12. Sc4), ale czarne chyba już nieco przeważają w rozwoju.

11. ... Hb4! 12. e4.

Obosieczne posunięcie, które jednak bardzo osłabi ważne pole d3. Wymiana hetmanów na b4 nie była oczywiście korzystna dla białych, wchodziło jednak w rachubę 12. Hc4 z szansami na wyrównanie.

12. ... Sf6. 13. a3, Ha4. 14. b4, Sd3!

Grozi 15... S:b4 (16. e5, Sf-d5) i 15... S:e4! Odpowiedź białych jest praktycznie wymuszona.

15. e5, Sg4. 16. H:e7.

Niezbyt bezpieczne, ale znów chyba jedyne, inaczej białe traciłyby piona bez żadnej rekompensaty.

16. ... We8. 17.Hh4, Sd:e5. 18. Sg5!

Groziło oczywiście 18... S:f3† i 19... G:a1. Ruch Fine'a jest jedyną możliwością uniknięcia straty jakości, ale teraz jeszcze jedna biała figura wisi w próżni, co umożliwia czarnym osiągnięcie decydującej przewagi.

18. ... h6. 19. Sg-e4, Hc2! 20. h3!

Groziło 20... Sc4. 21. Wb1, S:d2 (albo 22. S:d2, Gf6. 23. Hh3, S:f2 ze zdobyciem hetmana) W:e4! (nie 22... f5? 23. Sd6!) 3. Hd8†, Kh7. 24. Wf-c1 (24. G:e4, H:e4. 25. f3, Hd4†) Wd4!! 25. H:d4, H:c1† i 26... G:d4 i czarne utrzymują zdobytą figurę.

20. ... Sd3! 21. Wb1, Sg-e5. 22. Sd6, Wf8. 23. Sd-e4!

W wyjątkowo trudnej pozycji Fine broni się ciągle najlepiej i teraz, zamiast pasywnego wyczekiwania znów stawia przed przeciwnikiem trudny do rozwiązania problem.

23. ... S:c1?

Nerwy, albo niedoczas, choć i jedno i drugie nie działa zwykle na Najdorfa!... Natychmiastowe bicie wieży 23... H:b1? było oczywiście słabe ze względu na 24. G:h6 ze straszną groźbą 25. Sf6†!!, należało jednak dać przedtym „wtrąconego" szacha 23... Sf3†! i po 24. G:f3 spokojnie bić 24... H:b1, np. 25. G:h6, Hb2. 26. Wd1, f5. 27. W:d3, f:e4, albo 25. Sf6†, G:f6. 26. H:f6, S:c1 i w obu wypadkach białe nie miałyby wystarczającego ekwiwalentu za utracony materiał. Po niedociągnięciu w tekście dochodzi z kolei Fine do b. groźnego ataku.

24. Wb:c1, Hb2. 25. Wc7, Ge6. 26. Kh1! Wa-d8. 27. f4, Sd3. 28. f5! Gd5. 29. S:f7!! G:f7!

Teraz już czarne muszą się bronić i to b. uważnie. Nie przyjęcie ofiary nie wchodziło oczywiście w rachubę.

30. f6! g5!

Nie 30... Gh8? bo 31. H:h6, Wd5! 32. Sg5, W:g5. 33. H:g5 i białe muszą wygrać.

31. Hg4!

Błędem byłoby natychmiastowe 31. S:g5?, wobec 31... Sf2†! 32. Kg1 (albo 32. W:f2, H:f2 z groźbą Wd1† i H:f6, lub 32. Kh2, h:g5. 33. H:g5, H:f6. 34. H:f6, G:f6. 35. W:f2, Gd4. 36. Wf4, b5) h:g5. 33. H:g5, H:f6. 34. H:f6, G:f6. 35. K:f2 (35. W:f2? Gd4) Gd4† z przewagą czarnych.

31. ... Se5. 32. Hf5, Gh8. 33. S:g5! h:g5. 34. H:g5†, Gg6!

34... Kh7?? po 35. Ge4†, a 34... Sg6? po 35. W:f7! K:f7 (35... W:f7. 36. H:g6†) 36. Gd5†, W:d5. 37. H:d5† prowadziłoby do mata!

35. f7†, Kg7.

35... Kh7 prowadzi do gry, jak w partii, a po 35... S:f7?. 36. Wf:f7, albo nawet 36. H:g6†, Hg7. 37. H:g7†. G:g7. 38. W:b7 miałyby białe ciągle poważne szanse na wygraną.

36. Hf6†, Kh6. 37. Hh4†, Kg7 i zgodzono się na **remis,** wobec wiecznego szachu.

Gdyby czarne próbowały uniknąć remis — ryzykują przegraną, gdyż po 37... Gh5. 38. Hf4† czarny król nie może odejść na białe pole z powodu śmiertelnego szacha Ge4†.

Bardzo interesująca partia, charakterystyczna dla bojowego ducha obu arcymistrzów.

340.

Obrona dwu skoczków

grana w „turnieju 4 lekarzy".

Łódź r. ub.

Dr Rodziewicz — DR SZAPIRO

1) e4, e5. 2) Sf3, Sc6. 3) Gc4, Sf6. 4) Sg5, d5. 5) e:d5, Sa5. 6) Gb5†, c6. 7) d:c6, b:c6. 8) Ge2, h6. 9) Sf3, e4. 10) Se5, Gd6. 11) d4.

(Ostatnio „teoria" uważa tu za nieco mocniejsze 11. f4, naszym zdaniem jednak jest to raczej rzecz gustu. Białe mają zawsze piona więcej, ale trudną do rozwinięcia pozycję i ciężką grę — Red.).

11) ... e:d3, e. p. 12) S:d3, Hc7. 13) h3.

(Wchodziło również w rachubę natychmiastowe 13. Sd2, często dawniej w tej pozycji grywane — Red.).

13) ...0-0. 14) b3.

(Precyzyjniejsze 14. 0-0. Po 14... c5 mają białe 2 drogi: A) 15. c4?! i po 15 ...S:c4. 16. Sc3, Ga6 — 16 ... Gb7. 17. Se1! z groźbą G:c4 i Sb5— 17. Ha4, Sa5. 18. Ge3 białe osiągają dobrą pozycję; B) 15. b3, c4. 16. b:c4, S:c4. 17. Sd2, Ga6. 18. S:c4, G:c4. 19. Ge3, Wa-d8. 20. Hc1, Wf-e8. 21. We1, Sd5. 22. Gd2, We7. 23.Gf3, Wd-e8. 24. W:e7, W:e7. 25. a4, We8. 26. Sb2, Ge5. 27. S:c4, H:c4. 28. G:d5, H:d5. — Red.).

14) ...We8! 15) 0-0, Gf5. 16) Gb2, Se4. 17) c4.

(Znacznie lepsze było 17. Sd2! — Red.).

17) ...Wa-d8. 18) Hc2.

(Groziło już 18 ...Sc5! — Red.). Teraz czarne mogły grać 18 ...f6!! z wygraną pozycją. Wybrały jednak inną drogę. *(Po 18 ...f6 czarne stałyby lepiej, ale naszym zdaniem trudno jeszcze nazywać tę pozycję „wygraną"... — Red.).*

18) ...Sg3 ! 19) f:g3, Gc5†! 20) Kh2.

Albo 20. Kh1, W:e2! 21. H:e2, G:d3. 22. Hg4, f5. 23. W:f5, G:f5. 24. H:f5, Wd1† i mat w 3 posunięciach.

20) ...We3!! 21) W:f5, H:g3†. 22) Kh1, Wd:d3!

Teraz grozi 23 ...H:h3†! 24. g:h3, W:h3†. 25. Kg2 (g1).

23) W:c5?

Należało grać 23. G:d3, co ratowało partię: 23 ...We1†. 24. Wf1! Gd6. 25. Kg1, Hh2†. 26. Kf2, Hg3†. *(Na 23 ...Gd6. nastąpiłoby również 24. Kg1! a nie 24. Ge5? bo We1†. 25. Wf1 — 25. Gf1, G:e5! — Gd4†! 26. Kh1, W:f1†. 27. G:f1, G:a1 i czarne mimo zredukowanego materiału zachowują szanse ataku — Red.).*

23) ...He1†. 24) Gf1.

Albo 24. Kh2, W:h3†! 25. g:h3. Hf2†. 26. Kh1, W:h3 i mat.

24) ...H:f1†. 25) Kh2, W:h3†! 26) g:h3, W:h3 mat.

(Uwagi dra M. Szapiry).

Uczmy Się Grać

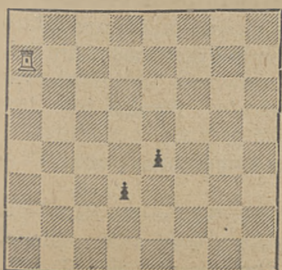
Inż. Z. Szulce

Analiza gry szachowej

Linia 7 i 8

Zdobycie linii otwartej ma na celu włamanie się wieżami w pozycję nieprzyjacielską, opanowanie linii 7-ej i 8-ej. Zajęcie tych linii przy odpowiedniej obronie jest rzeczą zazwyczaj bardzo trudną, poprzedzane bywa ciężką walką i dochodzi do skutku zwykle dopiero w końcówce. Z tego też względu linie te należą właściwie już do elementów gry końcowej. Wieże odcinają Króla, spieszącego przyjąć czynny udział w walce, atakują od tyłu słabe w końcówce bazy łańcuchów, najskuteczniej walczą z posuwającymi się wolnymi pionami, są jednym z elementów matowania. *Mają większą swobodę ruchów, niż gdyby stały przed pionami nieprzyjacielskimi,* a w miarę posuwania się tych ostatnich przestrzeń jeszcze wzrasta. Spotęgowaną siłę wieży, znajdującej się na linii 7-ej, od tyłu pionów nieprzyjacielskich, poznać można najlepiej na przytoczonym obok przykładzie.

1

Wieża a7 odcina Króla, z pola d7 powstrzymuje posuwanie się pionów, a nawet zdobywa je z pola d4, atakując bazę e4. Gdyby ta wieża, zamiast na a7, stała na a1, musiałaby — w celu powstrzymania pionów — zająć pole d1. Byłaby prawie unieruchomioną, a o zdobyciu pionów bez pomocy innej figury nie byłoby mowy. Widzimy olbrzymią różnicę pomiędzy agresywną, o wielkiej możliwości ruchów, wieżą na linii 7-ej, a biernością i słabością unieruchomionej prawie wieży na d1. Mamy tu znów przykład jak zależną jest siła figury od jej stanowiska. Wieża na linii 7-ej w połączeniu z dobrze skoordynowanymi manewrami innych figur stwarza liczne groźby, często bardzo trudne do odparcia.

Zdarza się, wskutek poważniejszego błędu przeciwnika, że wieża przedostaje się na linię 7-ą lub 8-ą już we wczesnym stadium gry. Wypadek taki kończy się przeważnie katastrofą dla przeciwnika, gra kończy się jeszcze przed przejściem w końcówkę. Ale nie zawsze! Nie zawsze też można fakt przedostania się wieży na te linie identyfikować z pozycją już wygraną. Byłoby to wielką przesadą. Wszystko zależy od sytuacji ogólnej. Pamiętać należy, że przeciwnik też nie drzemie, że ma też na oku i naszą skórę, że ma też naszą 7-ą (2-ą) linię której pilnować należy.

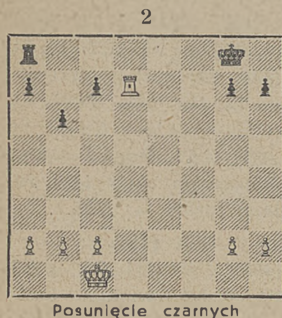
Zajęcie linii 7-ej połączone być musi zawsze z jakimś celem: odcięcie Króla, zdobycie piona, figury, czy też tylko upatrzonego pola, wiązanie, atak matowy. Zajęcie linii 7-ej bez celu jest tylko stratą czasu. Zajęcie linii 7-ej powinno być połączone z jakąś groźbą, która zmusza przeciwnika do natychmiastowego przeciwdziałania, do obrony, do porzucenia planowanego ataku.

Stopień władania linią 7-ą zależny jest tak od sytuacji ogólnej, jak i od stanu, w jakim się znajduje sama linia. Stopniem najwyższym jest zajęcie wieżą całej linii, wolnej od figur i pionów nie-

przyjacielskich, z odciętym na linii 8-ej Królem, a podpartą w dodatku własnym pionem przechodzącym *). Poza tym może być cała gama różnych stopni władania, aż do znaczenia zerowego.

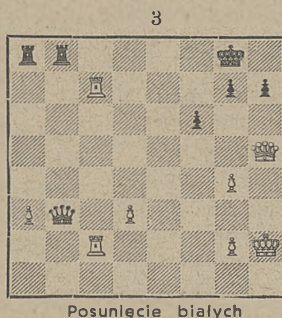
Niemożliwy jest opis tych najprzeróżniejzych swypadków, rozpatrzymy więc szereg przykładów — niektórych bardzo zwykłych, ale i bardzo charakterystycznych.

2

Posunięcie czarnych

3

Posunięcie białych

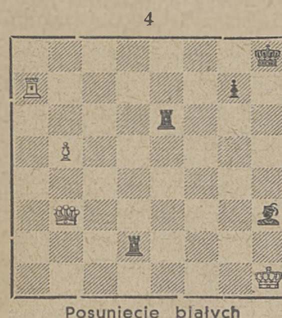
Diagr. 2. Wieża zaatakowała piona c7. Jak go obronić? Jeżeli Wa8—c8, to Król białych pójdzie na pomoc i zdobyty zostanie nie tylko pion c7, lecz i inne. Na c7—c5 zagrają białe Wd7—b7 i będzie jeszcze gorzej. Pozostaje więc gra Wa8—f8 celem zdobycia pionów g2 i h2. W tym wypadku białe prędzej zyskują piona przechodzącego i też wygrywają.

Diagr. 3. Atak matowy. Upatrzony punkt ataku — h7. Białe otwierają linię, niszcząc przeszkodę (piona g7):

1) Wc7:g7+, K:g7. 2) Wc2—c7+, Kf8. 3) Hh6+, Ke8. 4) He3+, Kf8. 5) He7+ i Hg7 mat.

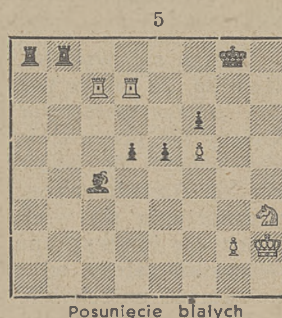
Oczywiście, że białe matowały też grając 3) H:h7, lecz w wypadkach podobnych najlepsze są posunięcia połączone z szachem, nie pozwalające na jakąkolwiek obronę.

4

Posunięcie białych

5

Posunięcie białych

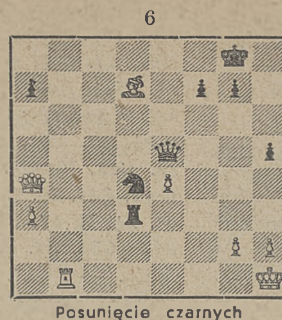
Diagr. 4. Tutaj znów po oddaniu Hetmana za Gońca i Wieżę powstaje absolutne zawładnięcie linią 7-mą.

1) H:h3+, Wh6. 2) H:h6, g7:h6. 3) b5—b6 i wygrywa.

Diagr. 5. Atak z groźbą zamatowania.

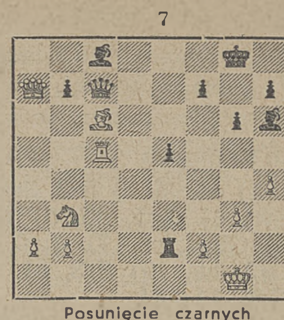
1) Wg7+, Kh8. 2) Wh7+, Kg8. 3) Wc7—g7+, Kf8. 4) Sh3—g5 i jeżeli czarne biorą Skoczka, to następuje f5—f6 i mat na h8, a jeżeli 4) ...d5—d4, to 5) Se6+, G:e6. 6) f:e6 i za piona białe zdobywają wieżę.

6

Posunięcie czarnych

7

Posunięcie czarnych

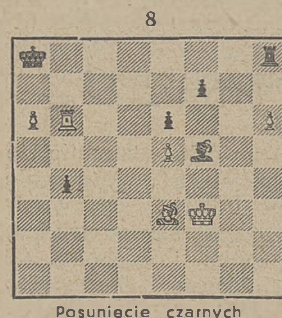
Diagr. 6. Z partii Stahlberg — Keres, Bad Nauheim 1936. Korzystając z możności odsłonięcia punktu h2 Keres pięknie zakończył partię: 27) ...Sd4—f3! Po 28) g:f3 (czy g2—g3) następuje Wd3—d2 i mat.

Bardzo ciekawa pozycja wytworzyła się po 24, posunięciu białych w partii Tot — Wojciechowski na olimpiadzie monachijskiej w r. 1936. Białe naciskają wszystkimi figurami, grożąc dodatkowo Sb3—a5. Wojciechowski jednak, mając wieżę na linii 2-ej, zainicjował atak matowy *(diagr. 7)*.

24) ...Gh6—e3! Otwiera linię dla wieży. 25) f:e3, e5—e4. 26) Kf1, Gc8—g4. 27) Gc6—d7 — i teraz wygrywało spokojne 27) ...H:g3. Lecz Wojciechowski zapewne zląkł się szacha na b8 i zagrał 27) ...H:d7. Partia skończyła się remisem.

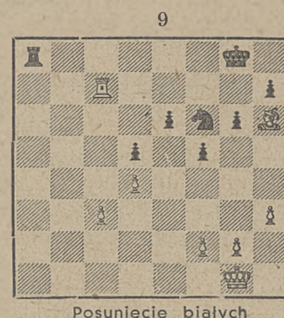
W piękny sposób wygrał Nimzowitsch (białe) końcówkę swej partii z Bernsteinem *(diagr. 8)*.

8

Posunięcie czarnych

9

Posunięcie białych

Bernstein, rozumując słusznie, iż w tej pozycji zmniejszenie ilości figur daje większe szanse remisowe, oraz chcąc się pozbyć słabego piona f7, zagrał 1) ...Wh8—f8. Nastąpiło:

2) W:b4, f7—f6. 3) Gc5! Wc8. 4) e5:f6! W:c5. 5) f6—f7, Wc5—c8. 6) Wb4—b7 (zawładnięcie „absolutne" linią 7-mą) ...Gf5—d3. 7) Wb7—e7. Gd3—b5. 8) Kf3—f4, Wc8—h8. 9) h6—h7, Gb5—a4. 10) Kf4—e5, Ga4—b5. 11) Ke5—f6, e6—e5. 12) Kf6—g7!

O tej końcówce powiedział Lasker: „wszystko było cudownie obliczone", zaś Nimzowitsch oświadczył, iż nic w tym nadzwyczajnego nie widzi: wobec absolutnego opanowania linii 7-ej oraz przechodzących pionów, strata figury jest bez znaczenia.

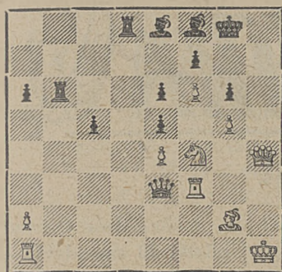
Inny znów charakter ma końcówka partii Tarrasch — Reti *(diagr. 9)*.

1) Wc7—g7+, Kg8—h8. 2) Wg7—e7, Kh8—g8. 3) f2—f3. Białe nie spieszą się z wygraniem piona, ważniejsze jest odebranie Skoczkowi pola e4. 3)...

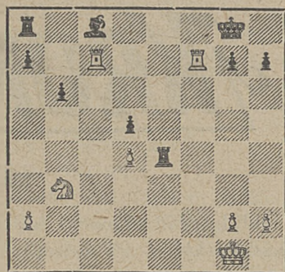
*) Takie władanie Nimzowitsch nazywa „absolutnym".

Sf6—e8. 4) Kg1—h2!, Se8—d6. 5) We7—g7+, Kg8—h8. 6) Wg7—d7, Sd6—b5. 7) Kh2—g3, Sb5:c3. 8) Kg3—f4, Sc3—b5. 9) Kf4—e5, Wa8—e8. 10) Ke5—f6! z groźbą Kf7, Wd8 i Gg7 mat. Czarne poddały się.

10

11

Posunięcie białych

Pięknym przykładem potęgi 7 linii jest koniec partii Capablanca — Iljin Żenewski, granej w Moskwie w r. 1925. Capablanca kosztem dwu pionów wepchnął przeciwnika w pozycję matową, pozornie nie do uratowania *(diagr. 10)*. Nastąpiło:

31) ...e5:f4! 32) Wf3:e3, f4:e3. 33) Hh4—e1, Wb6—b2!

Nie ma czasu na obronę rzeczy, nie nadających się do obrony. Przede wszystkim linia 7-ma!

34) He1:e3, Wd8—d2. 35) Ge2—f3, c5—c4. 36) a2—a3, Gf8—d6. 37) He3—a7, c4—c3 i białe poddały się.

Lecz dosyć już przykładów wygrywających. Zobaczmy teraz, że można przegrać pomimo zawojowania linii 7-ej.

Podana *na diagr. 11* pozycja wytworzyła się w partii Euwe — Rabinowicz, granej w Leningradzie w r. 1934. Euwe usadowił się obu wieżami na linii 7-ej, kosztem piona. Może go, coprawda, odebrać, ale jaką ma korzyść więcej? Pion g7 jest łatwy do obrony. Nastąpiło:

1) ...We4—g4. 2) Sb3—d2, Wg4—g6, 3) Sd2—f3. Gc8—h3. 4) Sf3—h4, Wg6—g4. 5) g2—g3, Wa8—f8. 6) W:f8, K:f8. 7) Sh4—f3, h7—h6. 8) We7:a7, Wg4—e4. 9) Sf3—e5. Białe przeceniają wartość położenia swej wieży. 9) ...Kf8—g8! 10) Se5—c6. We4—e2. Teraz czarne zajęły linię 7-mą (2-gą), co w połączeniu z groźbami matowymi jest decydujące. 11) Sc6—e7+, Kg8—h7. 12) Se7:d5. We2—g2+. 13) Kg1—h1, Wg2—f2 i białe poddały się.

Z przykładów powyższych oraz tego, co powiedziałem o linii 7-ej, dochodzimy do wniosków następujących:

a) siła wież na linii 7-ej jest znacznie większa, niż na liniach we własnym obozie, więc dążenie do włamania się w linię 7-mą jest strategicznym nakazem, tym więcej, iż wieża taka w połączeniu z manewrami innych figur stwarza najrozmaitsze groźby;

b) zajęcie linii 7-ej bez określonego celu, lub choćby z groźbą, ale łatwą do odparowania, jest stratą czasu, połączoną z odsłanianiem własnych pozycji;

c) w wielu pozycjach za cenę pełnego opanowania linii 7-ej opłaca się ponieść nawet bardzo znaczne straty materialne;

d) znaczenia zawładnięcia linią 7-mą przeceniać też nie należy; w każdym razie zawojowanie jej nie oznacza jeszcze wygrania partii.

Inż. Z. Szulce

Linia Przepiórki

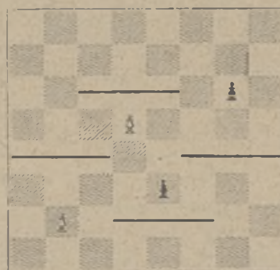
W styczniu br. minęło 9 lat od chwili zaaresztowana przez Niemców 25 szachistów w kawiarni Kwiecińskiego i osadzenia w więzieniu na Daniłowiczowskiej. Po 5 dniach 8 zwolniono, a po pozostałych 17-u ślad zaginął. Więcej jak pewne, że zostali wymordowani wszyscy. Między innymi był tam Przepiórka, Kohn i Frydman z Łodzi. [1])

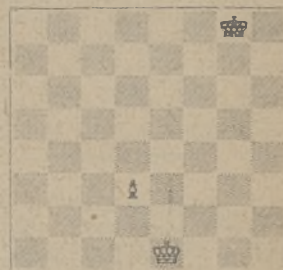
Siedzieliśmy w jednej celi. Władze więzienne zezwoliły nam grać w szachy, toteż zabijaliśmy nerwy i czas, grając prawie bez przerwy, jak długo pozwalało światło. Pewnego dnia Przepiórka wygłosił mały odczyt, zapewnie już ostatni, o polu krytycznym.[2]) Odczyt ten naprowadził mnie na stworzenie koncepcji linii, którą nazwałem *„linią Przepiórki“* dla uczczenia Jego pamięci.

Pion wolny dochodzi do linii przemiany bez pomocy, jeżeli Król przeciwnika nie zdąży wejść w kwadrat, utworzony położeniem tego piona i linią przemiany. [3]) W wypadku przeciwnym potrzebna jest pomoc Króla, który powinien zająć stanowisko właściwe przed rozpoczęciem marszu piona. Ale nie zawsze udaje się Królowi zająć to stanowisko, prąc zwyczajnie naprzód: dobra gra przeciwnika, uchwycenie opozycji, zniszczyć może rezultat gry nawet w pozycji wygranej.

Dla ułatwienia Królowi gry i uniknięcia pomyłki pożyteczne jest bardzo pojęcie „linii Przepiórki“. Jest to odcinek linii prostej, obejmujący trzy pola sąsiadujące, a znajdujące się przed pionem. W miarę pochodu piona posuwa się też i linia; *w momencie przechodzenia piona przez linię środkową szachownicy* (z linii 4 na 5) *linia krytyczna zatrzymuje się:* dotychczas znajdowała się o 2 pola przed pionem, teraz leży przed nim o jedno (diagram 1). Dla piona b2 linią Przepiórki jest a4, b4, c4, pion-

[1]) W kilka miesięcy potem zaaresztowany był powtórnie i rozstrzelany właściciel kawiarni, red. Franciszek Kwieciński, znany działacz i wielki entuzjasta szachowy.

[2]) Artykuł na ten temat drukowany był w „Świecie szachowym“.

[3]) W końcówce król i pion przeciwko królowi. Por. artykuł „Prawo kwadratów“ („Szachy“ Nr 1, 1947).

d5, który minął już środek, ma linię tę na polach c6, d6, e6. Czarnemu pionowi e3 odpowiada d2, e2, f2, a pionowi g6 — linia f4, g4, h4.

Dla doprowadzenia piona na linię przemiany konieczne jest (i dostateczne) *zajęcie przez własnego Króla któregokolwiek pola, objętego linią Przepiórki.* Obojętne jest, gdzie znajduje się Król przeciwnika (byleby tylko nie zagrażał bezpośrednio pionowi).

Rozpatrzmy jakąś prostą pozycję, zdarzającą się często (diagr. 2). Jeżeli zagramy 1) Ke2, Kf7, 2) Ke3 i teraz czarne pójdą błędnie ...Ke6, to po 3) Ke4 białe zajmą opozycję i Król czarny zmuszony będzie ustąpić. Lecz czarne grają 2) ...Ke7!

(Należy przyjąć za regułę, że jeśli nie można — z jakichkolwiek przyczyn — uzyskać opozycji odrazu, zająć należy takie pole, z którego będzie można uzyskać opozycję po przypuszczalnym posunięciu przeciwnika. W danym przypadku czarne uzyskały opozycję odrazu, *zajmując na tej samej kolumnie* (e) *pole tej samej barwy, co przeciwnik.* Białe nie zdołają już wejść na linię Przepiórki i wygranej nie ma).

Grą wygrywającą dla białych jest jedynie droga e1—d2—c3—c4. Czarne są za daleko, by stworzyć opozycję skuteczną.

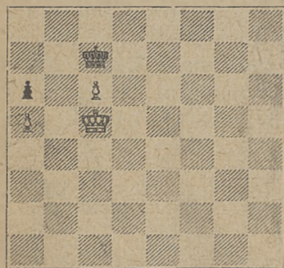
Poznanie linii Przepiórki czyni zbytecznym jakiekolwiek obliczenia: zadanie rozwiązuje się wzrokowo. Idziemy Królem do tego pola linii, które jest najdalej od przeciwnika, drogą najkrótszą, ale i najbezpieczniejszą, tj. odsuniętą najdalej od przeciwnika.

Inż. Z. Szulce

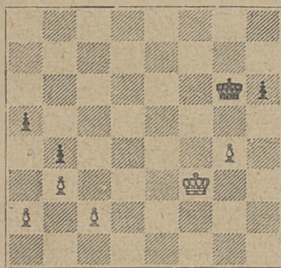
Gra końcowa

Podane przez nas w poprzednim numerze końcówki nie miały niezbędnych objaśnień, co naturalnie uniemożliwiało ich rozwiązanie. Przepraszając naszych Czytelników za to przeoczenie, podajemy te końcówki powtórnie:

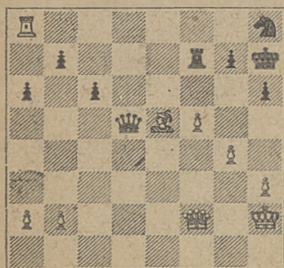
Rozwiązania podajemy w tym numerze na innym miejscu — zalecamy jednak, przed ich odczytaniem, samodzielne rozwiązanie!

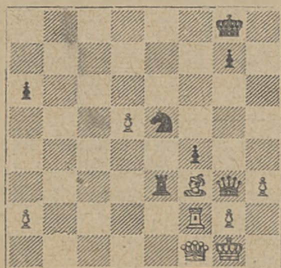
Białe zaczynają i wygrywają

Białe zaczynają i wygrywają

Białe robią posunięcie wygrywające

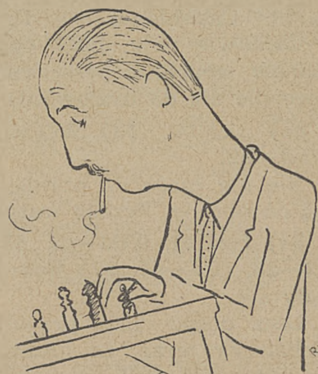

Czarne robią posunięcie wygrywające

KRONIKA

KRAKÓW

19 lutego zakończył się turniej o mistrzostwo Okręgu krakowskiego. W turnieju wzięło udział 18 zawodników, z tego 2 mistrzów, 1 kandydat na mistrza, 7 graczy I kategorii i 8 — II kat.

A. Tarnowski w karykaturze Danuty Rewkiewicz

Turniej zakończył się wspaniałym zwycięstwem mistrza Tarnowskiego, który cały turniej rozegrał z żelazną konsekwencją, górując nad pozostałymi rywalami wspaniałą kondycją fizyczną i opanowaniem nerwowym. Sprawa podziału miejsc od 2 do 10 była do ostatniej chwili otwarta. Ostatecznie 2 nagrodę zdobył mistrz Śliwa. Jest to nadal nasz największy talent, o błyskotliwym i kombinacyjnym stylu gry, gra on jednak za nerwowo i zbyt mocno przejmuje się przegraną. 3 nagrodę zdobył dyr. Bocheński, udowadniając, że słabe wyniki, uzyskane na mistrzostwach Polski (w kwietniu 48 r.) były rezultatem przeciążenia pracą zawodową.

Następnie idą dwie „trójki", posiadające równą ilość punktów. Gdański, Nowak i prof. Wojtasiewicz zajęli miejsca, odpowiadające sile ich gry. Podkreślić należy wspaniały finisz Gdańskiego, który w ostatnich 7 rundach zdobył 7 punktów (!). Do przyjemnych niespodzianek zaliczyć należy doskonałe wyniki Wesołowskiego i Zubera. 15-o letni Zuber to duży talent. Kpt. Litmanowicz źle rozegrał taktycznie finisz. Będąc po XV rundzie jedynym konkurentem Tarnowskiego do 1 miejsca, zamiast grać na utrzymanie drugiego, rozpoczął grę na wygraną — w rezultacie ½ p. z ostatnich 4 rund.

Tarkowski i red. Gałuszka zawiedli mocno, choć na usprawiedliwienie tego ostatniego można podać przeciążenie pracą zawodową. Jedyny zawodnik zamiejscowy Wilk (Chrzanów) może uważać swój wynik za sukces. Pozostali zawodnicy wybitnie odbiegali swym poziomem od poprzednich.

Wyniki turnieju: 1. Tarnowski 14½, 2. Śliwa 12, 3. Bocheński 11½, 4 — 6. Gdański, Wesołowski i Zuber po 11, 7 — 9. Nowak, Wojtasiewicz i Litmanowicz po 10½, 10. Tar.

kowski 9½, 11. Wilk 9, 12. Gałuszka 8, 13. Słomak 7, 14. Kaszowski 5½, 15. Stylo 5, 16. Fijak 4½, 17. Markiewicz 2, 18. Świnarski 0 pkt.

Kierowali turniejem prof. Przystał i Tkacz.

W. L.

341. Hetmańsko-indyjska

ŚLIWA — Kaszowski

1) Sf3, Sf6. 2) d4, e6. 3) e3, b6. 4) Gd3, Gb7. 5) O-O, c5. 6) Sbd2, d5. 7) c3, Sbd7. 8) We1, Gd6. 9) e4, de. 10) S:e4, S:e4. 11) G:e4, Hc7. 12) dc, G:c5. 13) Gf4! Hc8.

13... H:f4. 14. G:b7, Wd8. 15. Gc6, Hc7. 16. Se5!

14) Sg5, h6. 15) S:e6! fe. 16) Gg6+, Ke7.

16... Kd8, 17. W:e6 z decydującym atakiem.

17) b4, Kf6. 18) W:e6+! K:e6. 19) Hg4+, Kd5.

19... Ke7. 20. We1+, Kd8. 21. Hc8, Sf6. 22. Wd1+, Sd7. 23. Gf5, Gc6. 24. bc, Hb7. 25. We1! Sf6. 26. Hd6+, Gd7. 27. Hc7+, Kc8. 28. H:g7, We8. 29. W:e8+, S:e8. 30. He7!!

20) Gf7+, Kc6. 21) He6, Kb5. 22) Hc4+, Ka4. 23) Hb3+, Kb5. 24) c4+.

Czarne poddały się.

Analiza B. Śliwy.

342. Gambit hetmana

LITMANOWICZ — Nowak

1) d4, d5. 2) c4, e6. 3) Sc3, Sf6. 4) Sf3, Sbd7. 5) Gg5, Ge7. 6) e3, O-O. 7) Gd3, dc4.

Niedokładność. Bicie to ma miejsce dopiero wówczas, gdy białe zagrały już Wc1, a czarne c6. Właściwe było 7... a6.

8) G:c4, Sd5. 9) G:e7, S:c3?

Po 9... S:e7, co mimo wszystko było lepsze, białe grałyby 10. e4.

10) G:d8, S:d1. 11) G:c7, S:b2. 12) Gb3! a5. 13) O-O, a4. 14) Wfb1! a:b3. 15) W:b2, W:a2. 16) W:a2, b:a2. 17) W:a2, Sf6. 18) Wb2 Se4?

Znacznie lepsze szanse dawało 18... Sd5. Po posunięciu w tekście następuje szybko dowcipne zakończenie.

19) Se5, f6. 20) Sc4, Wf7. 21) Ga5, Wd7. 22) f3, Sd6. 23) Wc2!

Czarne poddały się, gdyż po 23... S:c4 24. W:c4. Goniec c8 jest stracony, zaś jeśli 23... Sdow. to 24. Sb6 również wygrywa figurę.

Uwagi kpt. Litmanowicza.

POZNAŃ

Walne zebranie POZSz. dokonało wyborów władz Okręgu na rok 1949: prezes — B. Wierzejewski, wiceprezes — mgr H. Wołkowicz, sekretarz — K. Gołaski, skarbnik — B. Kempa, kapitan — Fr. Kubicz, propaganda — Z. Kozłowski, gospodarz — F. Miron. Komisja kwalifikacyjna: Widermański, Harasymowicz i Łabędzki.

Korespondencję dla POZSz należy wysyłać pod adresem K. Gołaskiego, Poznań, Poznańska 46—48 m. 17.

Okręg poznański organizuje w br. drugi kurs organizacyjny dla działaczy szachowych. Program kursu obejmuje: a) historię szachów, b) przepisy (statut PZSz i regulamin FIDE), c) organizacja i prowadzenie sekcji szachowej, d) organizacja turniejów, e) notacja szachowa, f) teoria debiutów.

Turniej drużynowy kl. B zakończył się zwycięstwem „Skarbowca" — 43 p., przed Poznańskim Kl. Szach. II — 41½ i Gwardią — 37½ p. Dalsze miejsca: Korona — 31, Tęcza II — 28½, Goplana II — 28, ZZK II — 19, Warta — 15, Zakł. S. i W. — 14 i KSUZ Państwowiec — 12 pkt.

Sekcja szachowa GOPLANA (adres dla koresp. — Poznań, Św. Wawrzyńca 11) prowadzi rozgrywki we wtorki, czwartki i soboty w restauracji „Belweder", Poznań, Marsz. Focha, wprost dworca.

CHODZIEŻ

W dniu 6 lutego Chodzieski Klub Szachowy obchodził jubileusz 25-cio lecia istnienia. Z okazji jubileuszu rozegrano w tym dniu mecz z Poznańskim Kl. Szach., z wynikiem 1:8 dla gości.

GNIEZNO

POZSz. zatwierdził komisję kwalifikacyjną na pow. gnieźnieński w osobach: dr St. Gawrych, J. Bogdas, T. Nowaczyk.

ŻNIN

13 lutego w świetlicy cukrowni w Żninie odbył się seans gry jednoczesnej ob. Wierzejewskiego na 16 szachownicach z wynikiem +15, —5.

K. G.

BYDGOSZCZ

Rozegrany w dniach 19 — 23 lutego turniej o mistrzostwo Pomorza przyniósł zwycięstwo Szapielowi (Bydgoszcz) — 5 p. II — mgr. Jurkiewicz (Bydg.) 4½, III — Borchardt (Toruń) 3½, IV — Czerniaków (Tor.) 2½, V — Chybicki (Inowrocław) 2½, VI — Nowacki (Inowr.) 2, VII — Kowalski (Bydg.)) 1 pkt.

Mecz towarzyski Klub Sp. ZZK Solec Kujawski — Gwiazda Bydgoszcz 10½:1½ dla Gwiazdy.

W finale turnieju szachowego dla młodzieży szkolnej wyniki były następujące: 1. Bratoszewski 7½, 2. Kowalski 7, 3. Jagodziński 7, 4. Barche 6½, 5. Holka 5½, 6. Madeła 4, 7. Bażański 3, 8. Iciak 2½, 9. Rzoska 2, 10. Bednarek 0 p.

(m. k.)

WROCŁAW

Mistrzostwo Wrocławia na rok 1949 zdobył W. Stachnik, uzyskując 8 p. (+5 =6). Grę Stachnika cechuje wielka ostrożność oraz doskonałe opanowanie końcówek. Drugą i trzecią nagrodę podzielili M. Gałęcki i prof. M. Leśniak po 7½ p. Wynik Gałęckiego jest jego wielkim sukcesem. Jeśli ten młody i obiecujący gracz zdoła „wzmocnić" swój system nerwowy, wróżymy mu nie jeden jeszcze sukces. Prof. Leśniak odznacza się wielką rutyną, bojowym stylem gry oraz... nieuznawaniem wyników remisowych, co kosztowało go utratę niejednego punktu. Czwartą i piątą nagrodę podzielili J. Chądzyński i Fr. Major po 7 p. Chądzyński wystartował fatalnie, uzyskując w pierwszej połowie turnieju zaledwie 50% i pomimo udanego finiszu nie mógł już nadrobić utraconego terenu. Major był leaderem turnieju do przedostatniej rundy. Nieoczekiwana i niezasłużona porażka zepchnęła tego doskonałego teoretyka i twardego gracza na dalsze miejsce w chwili, gdy sądził, że tytuł mistrzowski ma już w kieszeni.

Daleko za czołową piątką, która wykazała zupełnie wyrównany poziom gry, uplasowali się: Kwiatkowski 5½, Waleń 5, Borkowski, Jawerbaum i Kaszczuk po 4½, Kośiński i Sadowski po 2½.

343. Nimzowitscha. Major — CHĄDZYŃSKI

1) d4, Sf6. 2) c4, e6. 3) Sc3, Gb4. 4) Hc2, Sc6. 5) Sf3. d6. 6) Gg5, h6. 7) Gd2, 0—0. 8) e3, e5. 9) d5, Se7. 10) a3?. G:c3. 11) G:c3, Gf5. 12) Hc1, c6!. 13) d:c6, S:c6. 14) G:e2, Wc8. 15) Hd1, He7. 16) 0—0, Wfd8. 17) Hb3, d5! 18) Gb4! Hc7. 19) c:d5, S:d5. 20) Gc3, S:c3. 21) H:c3, He7. 22) Hb3, e4! 23) Se1, Wd2! 24) Gd1, Ge6. 25) Hc3, Hd8. 26) Sc2, Sd4!! 27) H:d2? Sf3+. Białe poddały się.

(J. Ch.)

GLIWICE

Mecz towarzyski KS Piast — AZS 9:7. Na pierwszej szachownicy Dzięciołowski zremisował z Kwaskiem.

OPOLE

W obecności delegata Okręgu Katowickiego odbyło się w dn. 19 lutego zebranie konstytucyjne podokręgu opolskiego, do którego przystąpiło 8 sekcyj. Prezesem wybrano ob. Jeriego (ZZK Opole).

KATOWICE

Walny Zjazd delegatów Okręgu wybrał następujący zarząd: prezes — R. Bąk, wiceprezesi: Kwasek i Stasiczek, sekretarz — Śliwiński, skarbnik — Szyler, kapitan — Gralka, ref. pras. prof. Kozłowski, członkowie: Witkowski, Głogowski, Sobotkowski, Komisja Rewizyjna: Olearczyk, Sowiński.

(R. B.)

WAŁBRZYCH

Szachiści Wałbrzych nie pozostają w tyle za innymi miastami Dolnego Śląska. Reprezentacja Wałbrzycha jest jedną z sil niejszych drużyn na Śląsku, czego dowodem są wygrane mecze ze Świdnicą 5½:3½ i Legnicą 9:6. Szachy znajdują tu uznanie i poparcie ze strony władz (władze miejskie, komendant Szk. Of. KBW., dyrekcja Zjedn. Energet.) i społeczeństwa.

Największą imprezą był turniej o mistrzostwo miasta, pod protektoratem wiceprezydenta P. Gana, który osobiście wziął udział w rozgrywkach, kwalifikując się do półfinału. W turnieju wzięło udział w rozgrywkach, kwalifikując się do półfinału. W turnieju wzięło udział 70 szachistów z klubów: ZEODS, „Górnik", „Victoria‘, „Saorządowiec i „Krister". Dzięki poparciu wiceprezydenta Gana i wielkiego przyjaciela szachistów, prezesa MRN p. Zabawki, zebrano nagród na ogólną kwotę około 50 tys. zł.

Uczestnicy turnieju o mistrzostwo Wałbrzycha

Turniej ujawnił wiele młodych talentów, z których wymienimy Wolnera (19 lat), Wacha (18) i Zimowskiego (17).

Z ofiarodawców nagród w pierwszym rzędzie wymienić należy fabrykę porcelany „Krister", której pracownicy-szachiści ofiarowali piękną wazę, specjalnie projektowaną przez ucznia Najdorfa art. Wojciszewskiego, oraz bezinteresowny remont dwu zegarów szachowych przez pracownika tejże fabryki Kormana. Zjednoczenie Ceramiki Szlach. w Solicach ofiarowaoł wartościową porcelanę, „Kalkomania" wazę srebrną, apteka „Pod Barbarą" szachy podróżne z kości słoniowej.

Najwięcej zasług w obudzeniu i krzewieniu życia szachowego ma Zjednoczenie Energetyczne z przedwojennym działaczem szachowym, prez. Rjatinem na czele.

ŚWIDNICA.

6 marca reprezentacja Wałbrzycha grała w Świdnicy mecz rewanżowy na 18 szachownicach, wygrywając po zaciętej walce 9½:8½.

Szachiści świdniccy znaleźli opiekę i poparcie finansowe w KS „Polonia", co daje im duże możliwości rozwojowe. Świdnica podejmuje się zorganizować półfinały mistrzostw Polski grupy zachodniej, deklarując bezpłatne noclegi i zniżki w wyżywieniu dla 60 (!) szachistów. Duszą klubu jest znany szachista Rotmil, który wraz z Majdanym i Bisbergiem należy do najlepszych szachistów miasta. Z pozostałych wybijają się Dutkiewicz, Baumfeld, Stawasz, Borenstein, Faron, Rodał i Fleiszer.

6 luty: Świdnica — Legnica 7½:7½

13 luty: Legnica — Jelenia Góra 5½:3½

20 luty: Świdnica — Jelenia Góra 6½:5½

J. J.

DZIERŻONIÓW.

Z okazji zakończenia turnieju szachowego o mistrzostwo miasta i powiatu na rok 1949, zorganizowanego przez ŻKS „Wolność" pod protektoratem prezydenta ob. Stupaka, odbył się w dn. 5 marca wielki raut, podczas którego nastąpiło wręczenie nagród zwycięzcom.

Pierwszą nagrodę zdobył M. Nath (18 pkt. — bez przegranej), drugą — Aron Krygier (17), trzecią — Braumfeld 15½, czwartą — Steinberg (Bielawa) i piątą — Wagner.

ŁÓDŹ.

5 lutego odbyło się Walne Zebranie ŁOZSz., na którym dokonano wyboru nowych władz Związku.

Zarząd: prezes — A. Sznyk, wiceprezes — K. Wróblewski, sekretarz — St. Furs, skarbnik — St. Majchrzak, gospodarz — J. Skrzynecki, wydz. gier — Uzarski, kapitan — K. Makarczyk, kronikarz — B. Mikuła;

Komisja Rewizyjna: J. Gadaliński, A. Górski, A. Stefaniak.

Sąd koleżeński: K. Rodziewicz, M. Rydel, Budziński.

Tymczasowa siedziba ŁOZSz. mieści się w lokalu AZS — Łódź, Południowa 10.

Kronika zagraniczna

ALBANIA

Trzeci turniej o mistrzostwo Albanii, rozegrany w Tiranie, zakończył się zwycięstwem Sligi i Ciarciani po 8½ p. z 11 partii.

ANGLIA

Projektowany jest turniej, poświęcony pamięci Wery Menchik, byłej mistrzyni świata. W turnieju weźmie udział 48 zawodników, którzy rozegrają 10 rund systemem szwajcarskim. Z zagranicy zostaną zaproszeni Pachman, Rossolimo i Szabo.

BRAZYLIA

Mistrzostwo kraju zdobył dr Walter Cruz 11 p., drugim był dr Oswald Cruz 9½ p. Za braćmi następne miejsca zajęli Trompowski 9 p., Souza Mendes i Mangini po 7½.

CZECHOSŁOWACJA

W całym kraju przeprowadzony był z wielkim rozmachem tydzień propagandy szachów. Urządzono wtedy wiele pokazów gry zbiorowej, turniejów drużynowych, wygłoszono wiele odczytów.

Prezydent Republiki K. Gottwald został honorowym prezesem Związku. W ramach tygodnia rozegrano też mecz o tytuł mistrza kraju między zwycięzcami ostatniego turnieju o mistrzostwo — Richterem i Zitą. Rozegrano 4 partie, ostatecznie tytuł na rok 1949 zdobył Emil Richter, wygrywając pierwszą i czwartą partię przy dwu remis i jednej przegranej.

W okresie tygodnia przyjaźni polsko-czechosłowackiej na łamach prasy praskiej pojawiły się artykuły o polskiej problemistyce, również problemista praski V. Pachman miał odczyt o naszej kompozycji.

HOLANDIA

W Beverwijk odbył się 11 z rzędu mały turniej międzynarodowy, jaki ostatnio urządzono w Holandii przy współudziale 5 krajowych i 5 zagranicznych uczestników. Pierwszym był dr Tartakower 6½ p. z 9 partii. 2 — 3 P. Schmidt i v. Scheltinga 6 p., 4 — 5 Gołombek i O'Kelly 5½ p. Niespodzianką było dalekie miejsce O'Kelly'ego.

SZWECJA

Ku uczczeniu 50-lecia powstania klubu w Jönköping został rozegrany mały turniej z udziałem zawodników skandynawskich. Zwyciężył duńczyk A. Nielsen 7½ p. z 9, drugim był norweg dr Sturm Herseth 7 p., trzecim szwed Z. Nielsson 6 p.

SZWAJCARIA

W Arbon zostanie rozegrany mały międzynarodowy turniej Robotniczego Związku Szachowego. W turnieju wezmą udział: Opocensky i Pachman z Czechosłowacji, Wade — Nowa Zelandia, Beni — Austria. G. Martin — Francja oraz szwajcarzy.

STANY ZJEDNOCZONE

Euwe odbywa wielkie turnee po Stanach Zjednoczonych, w poprzednim numerze podawaliśmy wyniki simultanów. Ostatnim pokazem gry zbiorowej była produkcja w Los Angeles. Były mistrz świata natrafił na silny opór, o czym świadczy stosunkowo słaby wynik + 28 — 6 = 18. Euwe udaje się następnie do Ameryki środkowej, a pod koniec marca ma wziąć udział w wielkim turnieju w Mar del Plata.

NOWY JORK

Po turnieju międzynarodowym dwaj zwycięzcy Fine i Najdorf rozegrali mecz z 8 partii. Było to bardzo interesujące spotkanie, a partie wskazują, że walczono ostro i z chęcią wygrania. Pierwszą i drugą partię wygrał Fine, trzecią i czwartą Najdorf. Następne cztery oddano za remis, ale jak możemy sądzić choćby po siódmej partii, nie były to banalne nierozegrane partie. Na innym miejscu podajemy partie z tego meczu.

WĘGRY

W Budapeszcie doszło do bardzo interesującego spotkania międzymiastowego Budapeszt — Moskwa. Obie drużyny wystąpiły w swoich najsilniejszych składach. Moskwę reprezentowali: Auerbach, Bronsztein, Flohr, Kotow, Lilienthal, Ragozin, Smysłow i Simagin, Budapeszt zaś Barcza, Benko, Florian, Gereben, Szabo, Szily, Tipary i Vajda.

Pierwsza część meczu składała się z 8 rund, każdy reprezentant Budapesztu grał kolejno ze wszystkimi mistrzami z Moskwy. Ostatecznie po ciężkiej walce zwyciężyła drużyna Moskwy, osiągając 38 p. na 26 zdobytych przez Budapeszt. Jest to duży sukces dla węgierskich mistrzów, którzy tym wynikiem dowiedli, że są po Związku Radzieckim najsilniejszym zespołem w Europie.

Druga część spotkania zostanie rozegrana w miesiącu kwietniu w Moskwie.

Z. S. R. R.

Mistrzostwo Armenii zdobyli Kasparian i Petrosjan, uzyskując 12½ p. Turniej drużynowy o mistrzostwo Ukrainy zakończył się zwycięstwem Charkowa, który w finale pokonał Kijów I w stosunku 4½ : 2½, na trzecim miejscu znalazł się Lwów I, który zwyciężył drugą drużynę Kijowa w stosunku 5½ : 2½ p.

Rozpoczął się turniej korespondencyjny o mistrzostwo Z. S. R. R. Między innymi uczestniczą: Simagin, Konstantinopolski, Sokolski, Abramow i Greckin.

Turniej o puchar Radzieckiej Republiki Estońskiej, grany systemem olimpijskim wygrała drużyna Tallina, bijąc w finale Tart w stosunku 6:4.

Gra końcowa

Rozwiązania.

Końcówki, w których są tylko piony, należą bodaj do najtrudniejszego działu teorii gry końcowej. *Końcówka partii Ałapin — Farni* jest jedną z łatwiejszych. Należy oddać posunięcie czarnym, by dostać się na b6 lub z opozycją na d6 (tj. w momencie, gdy Król czarny będzie na b8 lu d8). Opozycję zyskuje się za pomocą tzw. trójkąta, czyli przejścia Królem, raz przez pole czarne i raz przez białe, dzięki tej okoliczności, iż czarne nie dysponują wszystkimi polami odpowiednimi w zależności od ruchów białych: pola b7 i d7 są zajęte.

p **1) Kc5-d5, Kc7-c8** (jedyne pole!) **2) Kd5-c4** (lub d4), **Kc8-b8 (lub d8), 3) Kc4-d4 (c4) Kb8-c8, 4) Kd4-d5!**

Mamy teraz pozycję jak po ruchu 1-ym, lecz posunięcie jest na czarne! Jeśli teraz 4) ...Kc7 to 5) Kc5 i wchodzi na b6, a jeśli 4) ...Kc8—d8, to 5) Kd6 z opozycję i pion c6 dochodzi.

Zakończenie partii Berger — Bauer. Końcówka ta jest doskonałym przykładem ile może być jeszcze treści w pozycjach, pozornie już zupełnie nieciekawych i wyjaśnionych. Groźny pion krańcowy h6 przykuwa białych do skrzydła królewskiego, a na skrzydle hetmańskim piony są wzajemnie unieruchomione i białe mogłyby słusznie oddać partię za remis pomimo przewagi piona. Berger jednak znalazł drogę do wygrania!

1) c2-c4! b4:c3. 2) Kf3-e3, Kg6-g5. 3) a2-a4!

Nie ma czasu: oddalony pion musi szybko dążyć do celu.

3) ... Kg5:g4. 4) b3-b4, a5:b4. 5) Ke3-d3!!

Konieczność. Jak niezwykle przewidującym być należy w pozycjach tego rodzaju! Gdyby białe zagrały odrazu a4—a5? to 5) ...b4—b3. 6) Kd3, b3—b2. 7) Kc2, Kf3! 8) a6, Ke2. 9) a7, b1—H. 10) K:b1, Kd2!

Posunięcie 3) a2—a3 byłoby tylko stratą tempa i białe mogłyby jeszcze przegrać, gdyż po Kg5:g4 czarne są w kwadracie z punktem b4, a piony c3 i h6 są też w kwadracie!

Po 5) Ke3—d3 dalszy przebieg gry nie wymaga wyjaśnień: Hetman białych staje w porę na przekątnej a8—h1. Proszę pomyśleć, jak skomplikowany i precyzyjny jest mechanizm całej tej gry! Każde posunięcie dokładnie obliczone i jedyne w swej kolejności: nawet posunięcia 4-go i 5-go przestawić nie można.

Na diagramie 7 mamy zakończenie partii *Neumann — Przepiórka,* granej w Wiedniu w r. 1904.

1) Hf2-e3, Wf7-e7. 2) He3:h6†! Kh7:h6. 3) Wa8:h8†, Kh6-g5. 4) Wh8-d5 mat.

Na diagramie 8 mamy zakończenie partii *Perlis — Duz Chotimirski*, granej w r. 1911 w Karlsbadzie. Czarne robią posunięcie wygrywające:

1) We3-e1!

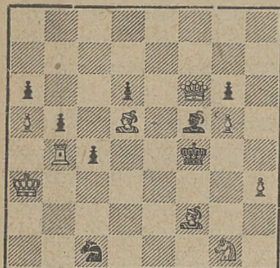
Obydwie te nietrudne końcówki mają pewne podobieństwo: te same figury i Króle, ustawione niefortunnie.

PROBLEMY

Redaguje M. Wróbel,
Warszawa,
Mariensztadt 7A—m. 8

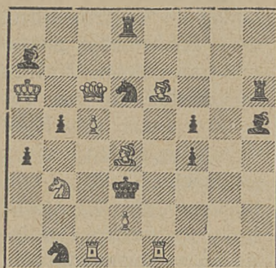
II ROCZNY KONKURS MIĘDZYNARODOWY

343. T. Kardos
Budapeszt

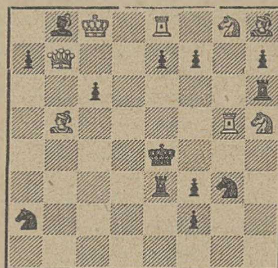
2×

344. E. Pedersen
Aabyhoj

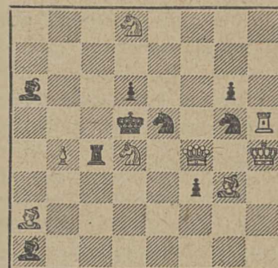
2×

345. S. Sedgwick
Londyn

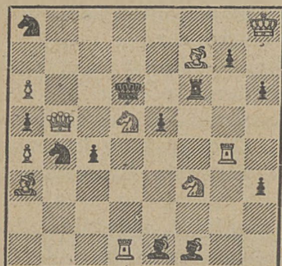
2×

346. J. J. P. A. Seilberger
Haga

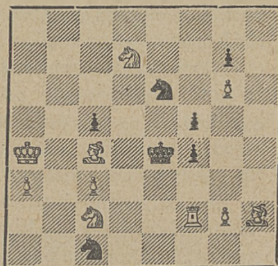
2×

347. A. Chicco
Genova

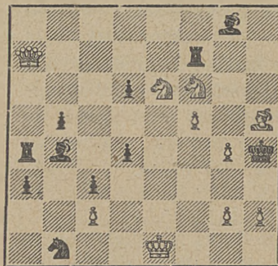
3×

348. J. Hartong
Rotterdam

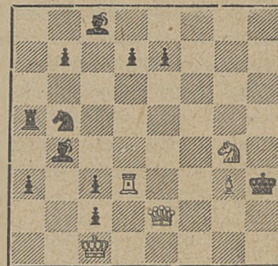
3×

349. L. Larsen
Lydinge

3×

350. V. Pachman
Praga

3×

KONKURSY ROZPISANE

REVISTA ROMANA DE SAH 1949. Doskonale redagowany periodyk rumuński rozpisał kilka turniejów rocznych na zadania publikowane w tym piśmie.

Dwuchodówki sędziowie H. H. Kamstra i J. J. Seilberger; adres Paul Vatarescu, str. Trinitatii 29, ap. 3, Bucuresti IV.

Trzychodówki poświęcony pamięci dr F. Rducha. termin 1.X. Sędziowie: T. Czarnecki i M. Wróbel. Ze względu na to, że dr Rduch był z pochodzenia Polakiem liczymy na liczny udział naszych problemistów. Adres: A. Janovcic, Calea Vacaresti 39, Bucuresti I.

Bajkowe wszelkiego typu, poświęcony pamięci niedawno zmarłego problemisty Valeriana Onitiu. Specjalna nagroda za najlepszą retrogradową analizę. Adres: Paul Leibovici, Iasi, str. Dobrogeanu Gherea 34 Rumunia, przed 1.X.

Studia, adres Paul Farago, Cluj II str. Vacarescu 1. Sędziowie: J. Genttner i I. Gunst.

TIJDSCHRIFT V. K. N. S. 1949. 2× — sędziowie: R. Gevers i J. J. Seilberger 3× — sędziowie: G. H. Drese i J. Hartong, bajkowe, sędzia J. B. Verdonk. Adres: F. W. Nanning, St. Gerarduslaan 15, Eindhoven, Holandia.

L'ITALIA SCACCHISTICA 1949. 2× roczny, adres: dr A. Chicco, Corso Firenze 39c/15, termin 20.IX. Sędzia A. Chicco.

PRACE 1949 3×, nagrody: 1000, 750, 500 i 250 Kc. Sędzia V. Pachman, adres: Red. Prace, Praha II, Vaclavske nam. 15.

PROBLEMISTEN 1949 2× — dwa półroczne konkursy i 3× roczny, adres: Bj. Blikeng, Freiveien 111, Kristiansund N, Norwegia. Sędzia B. Blikeng.

SZACHMATY W S. S. S. R. 1949, roczne konkursy 2×, 3×, 4× i **studia**, termin — 30.IX. Po trzy nagrody i dyplomy w dziale.

STRATFORD EXPRESS 1949, roczne konkursy na 2× i 3×. Sędziowie: 2× S. Sedgwick, 3× G. Chandler. Adres. S. Sedgwick, 337, Strone Rd. Manor Park, London E. 12.

SAH roczny 2×, 3× i 4× — adres: P. Nikolić, Njegoseva 74, Beograd IV. Jugosławia. Sędziowie: 2 i 3 M. Wróbel, 4× Dr. Z. Mach.

SKAKBLADET 1949 roczny 2×, 3× i 4× adres: P. Rasch Nielsen, Damhus Boulevard 37, Copenhavn-Valby, Dania. Sędziowie nie podani.

BRITISH CHESS MAGAZINE 1949, dwa półroczne konkursy 2× i 3×. Adres: T. R. Dawson, 31. Clyde Road, Croydon, Anglia. Sędzia T. R. Dawson.

PROBLEEMBLAD 1949 roczny 2× i 3×, nagrody 10Fl, 7.50 i 5 w grupie. Adres: A. M. Koldijk, Jan Huitzingstraat 13, Hoogezand, Holandia. Nazwiska sędziów będą podane później.

WYNIKI KONKURSÓW

POLSKI ZWIĄZEK PROBLEMISTÓW II 1948

Dwuchodówki

I nagroda W. Suchodolski (nr 351). Samozwiązanie czarne na d3 zostaje uzupełnione po wstępie drugą

parą obron. Dwa maty zamienne. Autorowi gratulujemy pięknej pracy. Wstęp 1. Hb7!

II nagroda A. Ellerman -7w-G1Pp1pgg-4S2p-S2kP 2H-5W2-7p-K1P3h1-4W2G- 1. W f2! Biała poprawiona obrona w złudnych rozwiązaniach. Odejście W po linii czwartej jest obalane przez Kf7 Przeciw tej obronie gramy 1. Wf5? ale wtedy czarny broni się ruchem Ge5! Trzy maty zamienne.

III nagroda D. Hjelle.

Wzmianki zaszczytne: 1. O. Stocchi, 2. F. Fleck, 3. J. Buchwald.

Dwuchodówki typu „biały gra"

I nagroda F. Cieślak (nr 352). Piękny przykład poprawionych obron typu reciproc przy pełnym przygotowaniu. Konstrukcja bardzo jasna i prosta, przeprowadzenie zaś pomysłu przy użyciu zaledwie 12 figur należy uznać za szczęśliwy zbieg okoliczności. Wstęp 1. Gd5!

II nagroda F. Fleck (nr 353). Zadanie white to play z przejściem do groźby nie jest zbyt popularnym schematem, ale pozwala na wprowadzenie wielu niespodzianek. Pierwszorzędny wstęp 1. Sc7!! oddaje trzy pola K i stwarza piękny acz nie bogaty kompleks strategiczny.

III nagroda O. Stocchi -1w6-W1p1p3-sp1kPp2-1PS2 Hs1-1p1P4-pP1W4-K2P4-8- 1. d5! Drobna, ale pomysłowa kompozycja o 3 matach zamiennych. Zwracam uwagę na dużą rolę niepozornego piona d4.

Wzmianki zaszczytne: 1. O. Stocchi, 2. A. Rohoziński (nr 354) 1. Wd3! Blokowanie złożone należy do bardzo trudnych technicznie zagadnień w tym typie zadań. Autorowi udało się wykonać parę takich matów przy użyciu baterii. Konstrukcja jednak wskazuje na wielkie trudności w realizacji kompleksu. 3. Z Zilahi. Sędzia M. Wróbel.

Trzychodówki

I nagroda M. Wróbel (nr 355). Jest to połączenie bardzo trudnego pomysłu a mianowicie tematu — Herpai'a i Barulina I, czyli wiązania kolejnego b. figur i to w logicznej formie. Sprawdźmy próby: 1. Sf5? Ge4! i Sh5? Wh3! 1. Gc8! gr 2. e6; Sef3! 2. Sh5! 3. Sg7✕ (nie 2. Sf5?, Hb1!) Sgf3! 2. Sf5! — 3. Sg7✕ (nie 2. Sh5?, Hb1!) We3 2. c6, Wg3 3. Gd7✕.

II nagroda V Pachman (nr 356). Oryginalny pomysł coś jakby unikanie duali po blokowaniu pola d5 przy czym w zależności od blokującej figury następuje proste różnicowanie matującego posunięcia 1. Wd5, gr 2. We5†; 1 ... cd5 2. Sa4; 1 ... Gd5 2. Sd7; 1 ... Sd5 2. Sc4.

III nagroda T. Czarnecki (nr 357). Tematem kompozycji jest strategia, jaką daje uwalnianie związanej czarnej W. Pewną świeżość temu już mało oryginalnemu pomysłowi dało dowcipne oczyszczanie siatek matowych. 1. Kh8!, gr. 2. Hd6; 1 ... Gd3 2. He3; 1 ... e4 2. Hd4; 1 ... d5 2. Hh6.

Wzmianki zaszczytne: 1. dr Z. Mach -4G2H-4kSW1-2p2p2-3p2p1-1s4g1-8-6p1-6K1- 1. Hh2! gr. 2. Hd6†; 1 ... Kf8 2. Wg8†; 1 ... Ke6 2. Sd8†. Doskonale skonstruowany problem czeskiej szkoły o pięknym wstępie, oddającym dwa wolne pola K. 2. J. Wenda 3. F. Cieślak (nr 358). Drobna trzychodówka, opracowująca unikanie duali. 1. e6, gr. 2. Sb3; 1 ... cb5 2. e4 (2. e3? Gb7†!) 1 ... c4 2. e3 (2. e4? Gf2!). Sędzia A. Goldstein.

PROBLEEMBLAD 1947

Dwuchodówki

I nagroda D. Bruma -1G3WK1-H7-2Pw1g2-6P1-G1 P1KPPP-5s2-4P1W1-1S1s1S2- 1. Wf2 tempo. Poprawione obrony przy trzech czarnych figurach tematowych; w poprawionej obronie tworzy się węzeł na polu d4. Szkoda tylko, że wtórne groźby we wszystkich wariantach są te same.

II nagroda J. Hartong (nr 359). 1. Sef6. Przeciw groźbie 2. Se7✕ czarny broni się wyłączeniem Gc4, czyli temat A kombinacji liniowej. Na polu d5 przecinają się linie 5 dalekobieżnych figur, przy czym różnicowanie matującego posunięcia jest uzależnione od otwierania linii białych i czarnych figur.

III nagroda ex aequo M. Wróbel (nr 360). W przygotowaniu mamy dwa maty po Se5 i Sc5. Wstęp 1. Wc4! Przeciw groźbie podwójnego szacha 2. Gd7✕ czarny broni się przesłoną linii szachowania oraz odsłoną czarnej figury, która atakuje drugie pole matowania — temat moskiewski. Równocześnie na polu e5 następuje przesłona dwu czarnych figur, przy czym unikanie duali różnicuje dodatkowa funkcja — odsłona tych samych figur, które broniły przed groźbą — temat Herpai'a. Po Sge5 i Sc4 następuje mat zamienny.

III nagroda ex aequo J. A. W. Swane -3G4-8-K3W PSp-p1p1p1k1P-2H1s2P-4w2w-2S1spWg-3Ghg21 1. We8 Poprawione obrony dwoma czarnymi figurami, przy czym węzłowe pole g3 wskazuje, że mamy do czynienia z tematem Herpai'a, gdyż to posunięcie przesłania dwie czarne figury. Konstrukcja nie jest zadowalająca.

Wzmianki zaszczytne: 1. J. Albarda 2-3 A. Ellerman i J. J. Rietveld 4. J. Buchwald 5. H. H. Kamstra.

Pochwały: 1. G. H. Drese, 2. C. Goldschmeding, 3. J. Hartong, 4. J. C. Sammelius, 5. A. Goldstein. Sędziowie: P. B. Dalfsen i E. Visserman.

PRACE 1948

Trzychodówki

I nagroda L. Knotek (nr 361). 1. Hf4! gr 2. Sc4†; 1 ... Wa3! 2. Sb3†! 1 ... Sd4, 2. Sd3†! Interesujący strategiczny problem, przedstawiający logiczną kombinację — Nowotnego. W obronie biały wymusza krytyczny ruch czarnej Wa3, który wykorzystuje zajmując pole przecięcia b3. Po zabiciu białej figury następuje mat ze względu na przesłoną krytycznie umieszczonej W. Gra główna została uzupełniona pięknym wariantem po Sd4, który daje możność czarnemu szachowania białego K w drugim posunięciu. Doskonały problem.

II nagroda M. Havel (nr 362). Wstęp 1. Gc5 jest ideowy, gdyż przesłania linię szachowania. Grozi 2. Sc3†! Centralny wariant powstaje po ruchu 1 ... Kb5! 2. Gd6† i teraz G przesłania drugą linię W. Mamy tu więc swojego rodzaju bardzo oryginalne echo. Trzeci wariant uzupełniający po 1 ... Gg4 2. He4 prowadzi do trzeciego wzorowego mata.

III nagroda J. Wenda -2S1k1G1-PpPS2g1-3W1p2-1p2p2K-w6p-2ppp3-2s5-2hs4-1, a8S, gr. 2. We6†; 1 ... Wa8, 2. Sb8!; 1 ... Sd4 2. Kg6. Ideową złudą jest 1. a8H? z groźbą 2. Sb6†, co obala tylko Ha3!

IV nagroda A. Goldstein (nr 363). Strategia drugiego posunięcia czarnych jest jeszcze do dziś niewyczerpaną skarbnicą nowych kombinacji. Dowodem może być choćby i ten problem. Po wstępie 1. Hc7, gr. (Sd7)

2. Hb7; 1 ... b3. 2. Gd4!. Gc4! 3. Gc3×! — przesłona dwu czarnych wież. 1 ... Gc4 2. Hd6; przesłona przesłoniętej linii.

Specjalna nagroda M. Havel -K1k1S2W-p7-2p1S3-3p1G2-w1w4h-3H2p1-8-7s- 1. Hd4, gr. 2. Sf6†; 1 ... Hh8 2. S6g7†; 1 ... Wd4 2. Sd4†. Kompozycja ta może sama przez się nie jest tak interesująca, co raczej samo zagadnienie. Czy i w jakim stopniu jest ważna ekonomia i jak ją należy stosować w kompozycji. Otóż treścią tego zadania jest rola Se6, który w groźbie przesłania cz. H. ale ekonomiczną jest tylko jego masa, gdy siła figury jest pasywna, a więc zasadniczo niewyzyskana, nieekonomiczna. Drugi wariant echowy w treści identyczny jest wzorowy, gdyż zarówno siła, jak i masa Sg7 jest wyzyskana. Koncepcja niewątpliwie ciekawa, acz mam wrażenie, że da się ona wykonać klasycznie, wprowadzenie zaś tego rodzaju momentów do zadań z matami wzorowymi osobiście nie uważam za wskazane. Raczej chciałbym tu przypomnieć usiłowania naszego problemisty starszego pokolenia O. Jarosza. Jarosz w pierwszych latach naszego stulecia zauważył, że dwuchodówka z matami wzorowymi została wyczerpana, a wychowany w tym duchu nie chciał zrezygnować ze zdobyczy mistrzów czeskich. Ale równocześnie chciał zdobywać nagrody na konkursach. Wtedy zaczęła triumfować kombinacyjna szkoła Mackenzi'ego i Heathcote'a. Postawił tedy **koncepcję dwudzielności** dwuchodówki. dawał więc w jednym zadaniu i kompleks trzech matów wzorowych oraz jako motyw równorzędny strategiczną grę czarnych bez matów wzorowych, przy czym zależnie od gustu można było jedną lub drugą grę uznać za ideę problemu. Była to niewątpliwie interesująca koncepcja okresu przejściowego, gdy jeszcze nie wyklarowały się ostateczne formy kompozycji w dwuchodówce. W swej dotąd nie publikowanej historii dawnej polskiej problemistyki omawiam szczegółowo to zagadnienie, które nazwałem asekuracją artystyczną.

Na marginesie tego zadania M. Havla zaznaczam. że raczej uważam za celowe wprowadzenie pomysłu Jarosza, jeżeli chcemy w taki czy inny sposób wzbogacać nowymi elementami klasyczną trzychodówkę.

Wzmianki zaszczytne: 1. V. Cisar, 2. M. Klepacek. 3. F. Richter, 4. M. Havel. Sędzia V. Pachman.

MECZ MIĘDZYPAŃSTWOWY
DANIA — FINLANDIA — NORWEGIA — SZWECJA

Spotkania międzypaństwowe od wielu lat cieszą się ogólnym uznaniem problemistów, acz nie są zbyt częste. Są jednak kraje, które bardzo chętnie stają do takich zawodów drużynowych. Wystarczy wymienić choćby Holandię, która rozegrała wiele meczów. Również i Polska przed wojną cztery razy brała udział w meczu międzypaństwowym.

Ale po raz pierwszy doszedł do skutku wielki mecz państw skandynawskich w dwu grupach — 2× i 3×. Niedawno opublikowano w pięknej broszurze rozstrzygnięcie sędziów, oraz wszystkie zadania meczowe w ilości 51.

Wyniki techniczne były następujące: 2× — Szwecja 82 p., Dania — 78 p., Norwegia — 75 p., Finlandia 74 p., 3× Dania — 71 p., Szwecja — 46 p., Finlandia 30 p., Norwegia — 26 p.

Ostateczny wynik przyniósł zwycięstwo Danii 149 p. przed Szwecją 126 p., Finlandią 104 p. i Norwegią 101 p. Gdyby nie pech, Norwegia bowiem straciła w 3× ponad 20 p. — rezultat byłby zupełnie inny. A teraz podamy kilka kompozycji z tego meczu.

Dwuchodówki

Temat zadania to skomplikowane złudne rozwiązania typu białej przesłony, wywołane albo przez odejście we wstępie jednej figury na dowolną ilość pól. bądź też kilku figur na określone pole.

I. Lars Larsen (D. nr 364). Dowolne odejście Se4 z groźbą 2. Wf5× jest parowane przez Wd5! Temu przeciwdziała 1. Sc5, ale Se7! (2. Gd6×?) 1. Sg5? Hd3! 1Sg-Wd5! a więc 1. Se3? Wa5! albo 1. Sf6? Wf6! Rozwiązuje jedynie 1. Sc3! II—III W. Jorgensen (D. i G. Anderson (S. nr 365) Problem ten przedstawia drugi typ kombinacji — grę kilku figur w mechanizmie Stocchi'ego. Na bicie cztery razy na d4 mamy przygotowane maty. Może grozić 2. Wd5× co zagrać? 1 Sc7? Wd4! 1. Se7? Sd4! 1. c4? ed4! rozwiązuje tylko 1. Sf6. A więc kolejno wszystkie tematowe figury obalają złudy.

IV L. Valve (F.) V. R. Bukne (N.) -5gg1-1KHGp2w-1p6-3k1p2-1W3p2-1S6-3w1P2-8- 1. f3. Bardzo pomysłowo gra tu białe półzwiązanie w złudzie: 1. Hf4? grozi 2. Wb5×, broni tylko e6! Gf5? e5! i w obu wypadkach biały nie może wykorzystać blokowania. Sędzia A. M. Koldijk.

Trzychodówki

Tematem meczu były dalekie blokowania pól w pobliże których zapędza się czarnego K. Wynik był następujący:

I. A. O. Evang (N. nr 366). Ta interesująca kompozycja przedstawia cztery blokowania dalekich pól królewskich. 1. Sb4, gr. 2. fe7 1...ed6 2. Wa1, Ke5 3 We1× 1...gf6 2. Wg1, Ke5 3. We1× 1...ef6 2. Wg7, Ke5 3. We7× i 1... e6 2. cd3†, Ke5 f4×.

II P. R. Nielsen III L. Larsen (D.) -5g2-S1P1s3-3pS3-s2P1p2-K1k5-p3W3-1PP5-7g- 1. Sc6, gr. 2. Sa5†; 1... Sac6 2. b3† 1...Sec6 2. c8S 1...Ge4 2. Wc3†. Sędzia M. Wróbel.

J. Chądzyński

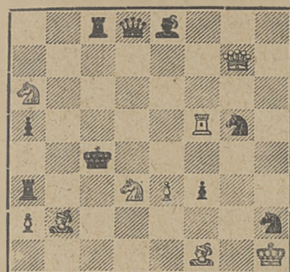
ANEGDOTY Z ŻYCIA WIELKICH MISTRZÓW
POSTĘPY MISTRZA ŚWIATA EUWEGO

W sierpniu 1936 r. odbył się w Anglii, w Nottingham, wielki międzynarodowy turniej z udziałem najwybitniejszych mistrzów szachowych świata. Na turnieju tym wydarzył się zabawny incydent pomiędzy ówczesnym mistrzem szachowym świata Euwem a mistrzem USA Rzeszewskim.

Rzeszewski, jak powszechnie wiadomo, w wieku 9-ciu lat zasłynął jako „cudowne dziecko", rozgrywając z doskonałymi wynikami simultanki przeciwko silnym amatorom-szachistom. W 1920 roku Rzeszewski odbywając tournee po Europie zawitał do Holandii, gdzie również dał pokaz gry jednoczesnej. Jednym z przeciwników jego był nieznany jeszcze podówczas Euwe. Gdy w 16 lat później Rzeszewski, już jako mistrz USA, spotkał się ponownie z Euwem na turnieju w Nottingham i partię z nim przegrał. poklepał go protekcjonalnie po plecach i śmiejąc się oświadczył mistrzowi świata: — „Muszę stwierdzić, iż z biegiem lat poczynił Pan jednakże postępy w grze szachowej".

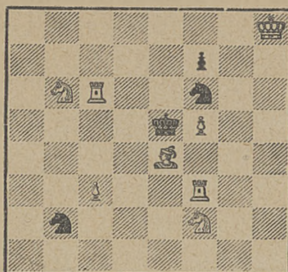
II. POLSKI ZWIĄZEK PROBLEMISTÓW 1948

351. W. Suchodolski
I nagroda

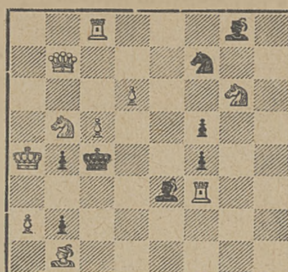
2×

352. F. Cieślak
I nagroda

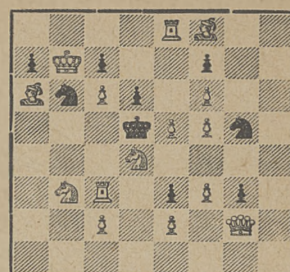
2×

353. F. Fleck
II nagroda

2×

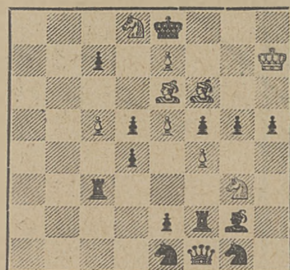
354. A. Rohoziński
2. wzm. zaszcz.

2×

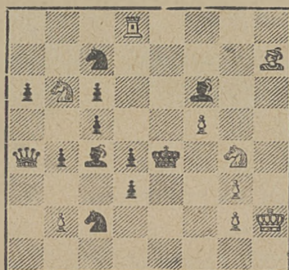
POLSKI ZWIĄZEK PROBLEMISTÓW 1948

355. M. Wróbel
I nagroda

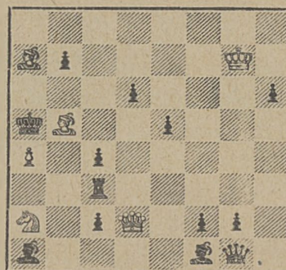
3×

356. V. Pachman
II nagroda

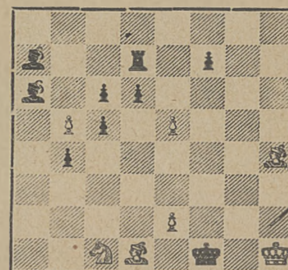
3×

357. T. Czarnecki
III nagroda

3×

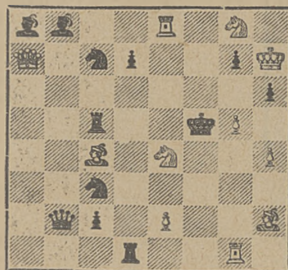
358. F. Cieślak
3 wzm. zaszcz.

3×

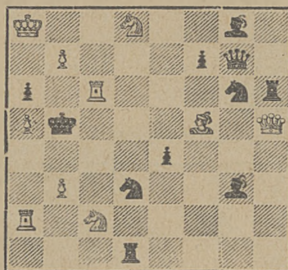
PROBLEEMBLAD 1947

359. J. Hartong
II nagroda

2×

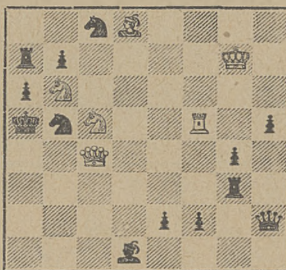
360. M. Wróbel
III nagroda ex ae.

2×

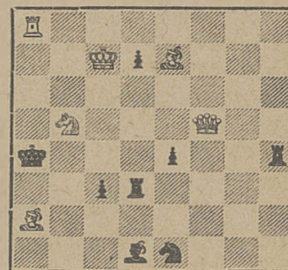
PRACA 1948

361. L. Knotek
I nagroda

3×

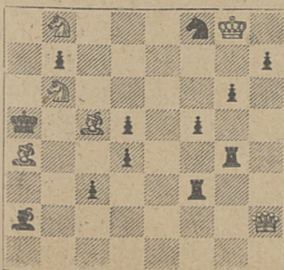
362. M. Havel
II nagroda

3×

PRACA 1948

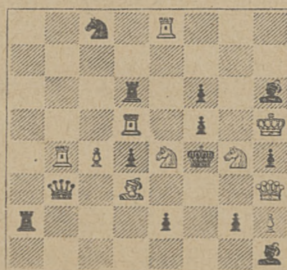
363. A. Goldstein
IV nagroda

3×

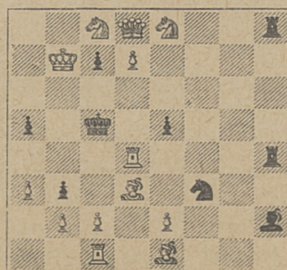
MECZ PAŃSTW SKANDYNAWSKICH 1948

364. L. Larsen (D)

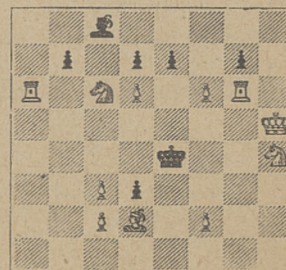
2×

365. G. Anderson (S.)

2×

366. A. O. Evang (N.)

3×

B-71997 — Druk ZMP — Warszawa, Polna 31